

Praktická příručka o příslušnosti k určité společenské skupině

Druhé vydání

Praktická příručka o příslušnosti k určité společenské skupině

Druhé vydání

květen 2025

Dne 19. ledna 2022 se z Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) stala Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA). Veškeré odkazy na úřad EASO a produkty a subjekty úřadu EASO by měly být chápány jako odkazy na agenturu EUAA.

Rukopis dokončen v březnu 2025

Druhé vydání

Za použití informací uvedených v této publikaci nenese odpovědnost ani Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA), ani žádná osoba jednající jejím jménem.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2026

Print	ISBN 978-92-9418-350-7	doi: 10.2847/0100169	BZ-01-25-011-CS-C
PDF	ISBN 978-92-9418-349-1	doi: 10.2847/6793192	BZ-01-25-011-CS-N

© Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA), 2025

Ilustrace na obálce HISTOCK, © Adobe Stock, 2025

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje. K veškerému použití nebo reprodukci fotografií či jiných materiálů, k nimž agentura EUAA nemá autorská práva, je nutné získat svolení přímo od držitelů těchto práv.

O této příručce

Proč byla tato příručka vypracována? Posláním Agentury Evropské unie pro otázky azylu (EUAA) je usnadňovat a podporovat činnosti členských států EU a zemí přidružených k Schengenu (země EU+ ⁽¹⁾) při provádění společného evropského azylového systému (SEAS). V souladu se svým obecným cílem podporovat správné a účinné provádění společného evropského azylového systému a umožnit sbližování vypracovává agentura EUAA společné operativní normy a ukazatele, pokyny a praktické nástroje.

Jak byla tato příručka vypracována? První vydání těchto pokynů bylo zveřejněno v roce 2020. Tuto příručku vytvořili odborníci z celé Evropské unie (EU) a přispěli do ní svými hodnotnými podněty Evropská komise, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a Evropská rada pro uprchlíky a exulanty ⁽²⁾. Vypracování zprostředkovala a koordinovala agentura EUAA (v té době úřad EASO). Před dokončením byla příručka konzultována se všemi zeměmi EU+ prostřednictvím sítě pro azylová řízení. Tuto příručku přijala správní rada agentury EUAA v květnu 2025.

Toto druhé vydání začleňuje příslušná ustanovení reformovaných právních předpisů nového Paktu o migraci a azylu ⁽³⁾ a obsahuje novou judikaturu Soudního dvora Evropské unie (SDEU).

Rádi bychom poděkovali členům pracovní skupiny, kteří sestavili pracovní znění druhého vydání této příručky: Yvonne Bengtsson, Mi Christiansen, Stephen Hand, Laura Jesaulkova, Elsabe Johanna Klingbeil, Pawel Stefanek a Josine Sunter.

Kdo by měl tuto příručku používat? Tato příručka je primárně určena odpovědným azylovým úředníkům, tazatelům, osobám s rozhodovací pravomocí a tvůrcům politik ve vnitrostátních rozhodujících orgánech. Tento nástroj je mimoto užitečný pro úředníky pro kvalitu a právní poradce, jakož i pro všechny další osoby, které pracují či působí v oblasti mezinárodní ochrany v kontextu EU.

Jak tuto příručku používat? Tato příručka je rozdělena do tří hlavních částí: 1) právní základ, 2) právní analýza, která tvoří jádro této příručky, a 3) konkrétní aplikace právní analýzy na několika běžně se vyskytujících profilech. Poslední oddíl příručky obsahuje praktický přehled klíčových bodů, které je třeba si zapamatovat, shrnutí některých nejdůležitějších rozsudků Soudního dvora Evropské unie v této oblasti a právní odkazy.

⁽¹⁾ 27 členských států EU plus Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

⁽²⁾ Upozorňujeme, že dokončená příručka nemusí nutně odrážet postoje Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a Evropské rady pro uprchlíky a exulanty.

⁽³⁾ Evropská komise: Generální ředitelství pro migraci a vnitřní věci, „Pakt o migraci a azylu“, internetové stránky Evropské komise, 21. května 2024, navštíveno dne 23. ledna 2025, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.

Je třeba zdůraznit, že tento dokument neposkytuje návodné pokyny k určité zemi. Takovéto pokyny týkající se použitelnosti důvodu pronásledování „příslušnost k určité společenské skupině“ v kontextu některých zemí původu naleznete v návodných pokynech agentury EUAA k určité zemi: <https://euaa.europa.eu/asylum-knowledge/country-guidance>.

Jak se tato příručka vztahuje k vnitrostátním právním předpisům

a praxi? Jedná se o nástroj tzv. měkkého sblížení. Tato příručka není právně závazná a odráží obecně dohodnuté standardy.

Jak tato příručka souvisí s jinými nástroji agentury EUAA? Tato praktická příručka by měla být používána ve spojení s dalšími dostupnými praktickými příručkami a nástroji. Všechny praktické nástroje agentury EUAA jsou veřejně dostupné na internetových stránkách agentury EUAA: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

Praktické příručky, nástroje a soudní analýzy agentury EUAA, na něž tato praktická příručka odkazuje, budou v letech 2025 až 2027 postupně aktualizovány. Aktualizace sladí tyto publikace s legislativními nástroji Paktu o migraci a azylu. Po zveřejnění budou aktualizované publikace rovněž k dispozici on-line na výše uvedených internetových stránkách agentury EUAA. Toto druhé vydání je platné až od června 2026. Před tímto datem a pro všechny žádosti o mezinárodní ochranu podané před tímto datem je příslušnou příručkou *Guidance on Membership of a Particular Social Group*, (Pokyny k příslušnosti k určité společenské skupině) z března 2020, <https://euaa.europa.eu/publications/guidance-membership-particular-social-group>.

Upozornění

Tato příručka byla vypracována, aniž by byla dotčena zásada, že autoritativní výklad práva EU může podat pouze Soudní dvůr Evropské unie.

Obsah

Seznam zkratk	7
Úvod	8
1. Právní základ pojmu příslušnosti k určité společenské skupině	9
1.1. Kvalifikační nařízení	9
1.2. Judikatura Evropské unie	10
2. Příslušnost k určité společenské skupině v rámci procesu posuzování žádosti	12
3. Právní analýza	14
3.1. Kumulativní přístup	14
3.2. Společné charakteristické rysy	15
3.3. Odlišná identita	19
3.4. Členství	22
3.5. Spojitost (v důsledku)	24
3.6. Specifické úvahy	25
3.6.1. Více pohnutek	25
3.6.2. Pluralita důvodů pronásledování	25
3.6.3. Individuální posouzení	25
4. Uplatnění analýzy příslušnosti k určité společenské skupině	26
4.1. Profily týkající se sexuální orientace, genderových identit, vyjádření genderové příslušnosti a pohlavních znaků	26
4.1.1. Společné charakteristické rysy	27
4.1.2. Odlišná identita	28
4.1.3. Spojitost	29
4.2. Gender	29
4.2.1. Určitá společenská skupina žen	31
4.2.2. Ženy, které odmítají uzavřít nucený sňatek nebo ho ukončí	33
4.2.3. Ženy, které se ztotožňují s hodnotou genderové rovnosti	34
4.2.4. Mrzačení ženských pohlavních orgánů	36
4.2.5. Další možné profily související s genderem	38
4.3. Děti	38
4.4. Oběti obchodování s lidmi	39
4.4.1. Společné charakteristické rysy	40
4.4.2. Odlišná identita	40
4.4.3. Spojitost	40

4.5. Osoby žijící se zdravotním postižením a nemocemi	41
4.5.1. Společné charakteristické rysy.....	41
4.5.2. Odlišná identita.....	41
4.5.3. Spojitost.....	41
4.5.4. Osoby žijící se zdravotním postižením.....	42
4.5.5. Osoby žijící s albinismem	43
Klíčové body k zapamatování	44
5. Judikatura EU	46

Seznam zkratek

Zkratka	Definice
SEAS	společný evropský azylový systém
EUAA	Agentura Evropské unie pro otázky azylu
EU	Evropská unie
země EU+	členské státy EU, Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko
FGM	mrzačení ženských pohlavních orgánů
LGBTIQ	lesby, gayové, bisexuální, transgender, intersexuální a queer osoby
členské státy	členské státy EU
THB	obchodováním s lidmi
QD	kvalifikační směrnice – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepracované znění)
QR	kvalifikační nařízení – nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1347 ze dne 14. května 2024 o normách, které musejí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu udělené ochrany, o změně směrnice Rady 2003/109/ES a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU
Úmluva o uprchlících	Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a protokol z roku 1967 (v právních předpisech EU v oblasti azylu a Soudním dvorem EU označována jako „Ženevská úmluva“)
SOGIESC	sexuální orientace, genderové identity, vyjádření genderové příslušnosti a pohlavní znaky
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

Úvod

Úmluva o uprchlících z roku 1951 uvádí v definici uprchlíka příslušnost k určité společenské skupině jako jeden z pěti důvodů odůvodněné obavy z pronásledování⁽⁴⁾. I když je tento pojem v uprchlickém právu základní, je kvůli své diferencované povaze často obtížné jej interpretovat a uplatňovat. Mimo kontext Úmluvy o uprchlících se běžně nepoužívá a jeho význam vyplývá především ze samotné Úmluvy o uprchlících.

Vzhledem k neodmyslitelnému vztahu k Úmluvě o uprchlících je při projednávání příslušnosti k určité společenské skupině nezbytné zvážit kontext odůvodněných obav z pronásledování. Ačkoli může být relevantní diskutovat o politické příslušnosti nebo etnických skupinách v konkrétní zemi jako o samostatném tématu, taková analýza ztrácí smysl mimo rámec uprchlictví, kde je hlavním problémem riziko pronásledování. Příslušnost k určité společenské skupině není samostatným pojmem. Musí být chápána jako součást širšího posouzení rizika pronásledování a nelze ji analyzovat izolovaně mimo tuto kritickou souvislost.

Pojem „příslušnost k určité společenské skupině“ je ze své podstaty kontextuální. Jak je zdůrazněno v pokynech vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (UNHCR) týkajících se mezinárodní ochrany, neexistuje žádný vyčerpávající nebo „uzavřený seznam“ určitých společenských skupin⁽⁵⁾. Tento pojem by měl být vykládán v souladu s rozmanitou a měnící se povahou skupin v různých společnostech. Kromě toho je v kvalifikačním nařízení⁽⁶⁾ vnímání okolních společností uznáno jako základní prvek definující určitou společenskou skupinu.

Cílem těchto pokynů tedy není definitivně určit, které profily lze považovat za určité společenské skupiny. Místo toho poskytuje právní rámec pro posouzení, zda by měl být konkrétní profil považován za určitou společenskou skupinu v určité zemi původu ve smyslu definice uprchlíka. Toto posouzení musí vždy zohledňovat podmínky a společenské vnímání panující v zemi původu.

Cílem těchto pokynů je zavést standardizovaný přístup a sdílenou terminologii pro uplatňování pojmu „příslušnost k určité společenské skupině“ v rámci společného evropského azylového systému. Pro větší praktickou použitelnost kombinují právní analýzu s ilustrativními příklady běžně se vyskytujících profilů a ukazuje, jak lze tyto analýzy použít v praxi. V závěru příručky jsou shrnuty základní úvahy a klíčové body, které je třeba mít na paměti, a stručný přehled významných rozsudků Soudního dvora Evropské unie týkajících se stanovení určitých společenských skupin.

⁽⁴⁾ Valné shromáždění OSN, [Úmluva o právním postavení uprchlíků](#), Ženeva, 28. července 1951, OSN, Sbírka smluv, sv. 189, s. 137, a [Protokol týkající se právního postavení uprchlíků](#), 31. ledna 1967, OSN, série smluv, sv. 606, s. 267 (v právních předpisech EU v oblasti azylu a Soudním dvorem Evropské unie označovány jako „Ženevská úmluva“).

⁽⁵⁾ UNHCR, [Směrnice k mezinárodní ochraně: „Příslušnost k určité společenské skupině“ ve smyslu čl. 1A odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a/nebo jejího Protokolu z roku 1967](#), 7. května 2002, s. 2.

⁽⁶⁾ Ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. d) bod ii) [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1347](#) ze dne 14. května 2024 o normách, které musejí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu udělené ochrany, o změně směrnice Rady 2003/109/ES a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU (Úř. věst. L, 2024/1347, 22.5.2024).

1. Právní základ pojmu příslušnosti k určité společenské skupině

Příslušnost k určité společenské skupině je výslovně uvedena v Úmluvě o uprchlících ⁽⁷⁾ i v kvalifikačním nařízení jako jeden z pěti důvodů pronásledování. Tento oddíl obsahuje odkaz na právní předpisy EU týkající se příslušnosti k určité společenské skupině a přehled příslušné judikatury Soudního dvora Evropské unie (SDEU). Interpretace pojmu „určitá společenská skupina“ má tendenci se v čase vyvíjet ⁽⁸⁾.

1.1. Kvalifikační nařízení

V čl. 10 odst. 1 písm. d) kvalifikačního nařízení je stanoven pojem „příslušnost k určité společenské skupině“.

Článek 10 kvalifikačního nařízení

1. Při posuzování důvodů pronásledování je třeba zohlednit, že:

[...]

d) pojem příslušnosti k určité společenské skupině zahrnuje zejména příslušnost ke skupině:

(i) jejíž příslušníci sdílejí, nebo jsou vnímáni jako sdílející, vrozený charakteristický rys či společnou minulost, kterou nelze změnit, nebo charakteristiku či přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro jejich totožnost nebo svědomí, že daná osoba by neměla být nucena, aby se jich zřekla, a

(ii) která má v dotčené zemi odlišnou identitu, protože ji okolní společnost vnímá jako odlišnou;

[...]

V závislosti na okolnostech v zemi původu zahrnuje pojem příslušnosti k určité společenské skupině podle prvního pododstavce písm. d) členství ve skupině založené na společných charakteristických rysech sexuální orientace. Pro účely určení příslušnosti k určité společenské skupině nebo vymezení rysu takové skupiny musí být náležitě uvážena hlediska spojená s pohlavím, včetně genderové identity a vyjádření genderové příslušnosti.

⁽⁷⁾ Valné shromáždění OSN, [Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti](#), Ženeva, 28. července 1951, OSN, Sbírka smluv, sv. 189, s. 137. Viz čl. 1 část A odst. 2.

⁽⁸⁾ UNHCR, [Směrnice k mezinárodní ochraně: „Příslušnost k určité společenské skupině“ ve smyslu čl. 1A odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a/nebo jejího Protokolu z roku 1967](#), 7. května 2002, s. 2.

1.2. Judikatura Evropské unie

Pro účely těchto pokynů je zohledněna následující judikatura SDEU (viz výňatky z oficiálních shrnutí případů SDEU, oddíl [5. Judikatura EU](#)).

SDEU, *X, Y a Z*, 2013 ⁽⁹⁾

Soudnímu dvoru Evropské unie bylo předloženo rozhodnutí Státní rady (Raad van State, Nizozemsko) o předběžné otázce týkající se posuzování žádostí o mezinárodní ochranu na základě sexuální orientace.

Předkládající soud položil tři otázky:

1. Zda homosexuálové mohou představovat určitou společenskou skupinu (ve smyslu článku 10 [směrnice 2011/95/EU](#)) ⁽¹⁰⁾.
2. Jak by mělo být posouzeno, co představuje akt pronásledování v souvislosti s homosexuálním jednáním?
3. Představuje kriminalizace homosexuálního jednání pronásledování?

SDEU, *F*, 2018 ⁽¹¹⁾

Maďarský soud požádal SDEU o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se použití znaleckých posudků psychologů k ověření věrohodnosti prohlášení učiněných žadatelem, který se dovolává obav z pronásledování z důvodů souvisejících se svou sexuální orientací.

SDEU, *Ahmedbekova*, 2018 ⁽¹²⁾

Bulharský správní soud požádal SDEU o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu různých ustanovení kvalifikační směrnice a směrnice o azylovém řízení ⁽¹³⁾. Předkládající soud položil ve své žádosti devět otázek. Sedmá otázka zněla, zda skutečnost, že žadatel podal stížnost proti svému státu původu u Evropského soudu pro lidská práva, zakládá příslušnost žadatele k určité společenské skupině nebo představuje zastávání určitých politických názorů ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. e) kvalifikační směrnice.

⁽⁹⁾ SDEU, rozsudek ze dne 7. listopadu 2013, *Minister voor Immigratie en Asiel v X, Y and Z*, spojené věci C-199/12 až C-201/12, EU:C:2013:720. Shrnutí je k dispozici v [databázi judikatury agentury EUAA](#).

⁽¹⁰⁾ [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU](#) ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepřacované znění) (Úř. věst. L 337, 20.12.2011).

⁽¹¹⁾ SDEU, rozsudek ze dne 25. ledna 2018, *F v. Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, C-473/16, EU:C:2018:36. Shrnutí je k dispozici v [databázi judikatury agentury EUAA](#).

⁽¹²⁾ SDEU, rozsudek ze dne 4. října 2018, *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova and Rauf Emin Ogla Ahmedbekov v. Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, C-652/16, EU:C:2018:801. Shrnutí je k dispozici v [databázi judikatury agentury EUAA](#).

⁽¹³⁾ [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU](#) ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odmítání statusu mezinárodní ochrany (přepřacované znění), (Úř. věst. L 180/60, 29.6.2013).

SDEU, *WS*, 2024 ⁽¹⁴⁾

Bulharský správní soud požádal SDEU o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se různých ustanovení kvalifikační směrnice. Předkládající soud položil ve své žádosti pět otázek. V rámci třech prvních otázek, které byly posuzovány společně, předkládající soud v podstatě položil otázku, zda v závislosti na okolnostech v zemi původu ženy v této zemi:

mohou být ženy z této země jako celek považovány za příslušnice „určité sociální skupiny“ jakožto „důvodu pronásledování“, který může vést k přiznání postavení uprchlíka, nebo zda dotyčné ženy musí sdílet další společný charakteristický rys, aby příslušely do takové skupiny ⁽¹⁵⁾.

SDEU, *K a L*, 2024 ⁽¹⁶⁾

Okresní soud v Nizozemsku se na SDEU obrátil s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu pojmu „příslušnost k určité společenské skupině“. Předkládající soud položil pět otázek.

V prvních dvou otázkách se soud ptal:

zda čl. 10 odst. 1 písm. d) a odst. 2 směrnice 2011/95 musí být vykládán v tom smyslu, že v závislosti na podmínkách panujících v zemi původu mohou být ženy, které jsou státními příslušnicemi této země, včetně těch nezletilých, které sdílejí jako společný charakteristický rys skutečné ztotožnění se se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, zakotvenou mimo jiné v článku 2 SEU, k němuž došlo během jejich pobytu v členském státě, považovány za příslušnice „určité společenské vrstvy [sociální skupiny]“, což představuje „důvod pronásledování“, který může vést k přiznání postavení uprchlíka. ⁽¹⁷⁾

⁽¹⁴⁾ SDEU, rozsudek ze dne 16. ledna 2024, *WS v. Intervjuirašt organ na Daržavna agencija za bežancite pri Ministerskia savet*, C-621/21, EU:C:2024:47. Shrnutí je k dispozici v [databázi judikatury agentury EUAA](#).

⁽¹⁵⁾ SDEU, 2024, *WS*, op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 35.

⁽¹⁶⁾ SDEU, rozsudek ze dne 11. června 2024, *K a L v. Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*, C-646/21, EU:C:2024:487. Shrnutí je k dispozici v [databázi judikatury agentury EUAA](#).

⁽¹⁷⁾ SDEU, 2024, *K a L*, op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 34.

2. Příslušnost k určité společenské skupině v rámci procesu posuzování žádosti

Příslušnost k určité společenské skupině není samostatným pojmem. Nelze ji analyzovat izolovaně a musí být posuzována pouze v kontextu, kdy lze prokázat obavy z pronásledování v zemi původu.

Pokyny agentury EUAA týkající se podmínek pro získání nároku na mezinárodní ochranu ⁽¹⁸⁾ představují posuzování individuální žádosti o mezinárodní ochranu krok za krokem.

Postup, kterým se posuzují **prvky definice uprchlíka**, je popsán níže. V každém kroku je třeba provést různá posouzení.

Krok 1: Předběžné úvahy

Žadatel je státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti a nachází se mimo zemi své státní příslušnosti, nebo pokud je osobou bez státní příslušnosti, mimo zemi svého dosavadního obvyklého pobytu.

Krok 2a: Pronásledování

Zacházení, jehož se žadatel obává, je pronásledováním, tj. představuje dostatečně závažné porušení základních lidských práv nebo akumulaci různých dostatečně závažných opatření v podobě uvedené mimo jiné v čl. 9 odst. 2 kvalifikačního nařízení.

Krok 2b: Odůvodněné obavy

Obava z pronásledování je opodstatněná.

Krok 2c: Důvod či důvody pronásledování

Pronásledování nebo neexistence ochrany před takovými činy souvisí (alespoň částečně) s jedním z následujících (skutečných nebo domnělých) důvodů:

- rasa,
- náboženské vyznání,
- národnost,
- příslušnost k určité společenské skupině
- zastávání určitých politických názorů.

⁽¹⁸⁾ EASO, [Praktická příručka: Podmínky pro získání nároku na mezinárodní ochranu](#), duben 2018, s. 42.

Krok 3: Doplňková ochrana

Způsobilost pro doplňkovou ochranu se zkoumá pouze tehdy, pokud žadatel nesplňuje podmínky pro přiznání postavení uprchlíka, tj. pokud není splněn žádný z kroků 2a, 2b nebo 2c.

Krok 4: Ochrana v zemi původu

V zemi původu neexistuje žádná ochrana nebo poskytovatelé ochrany nejsou schopni nebo ochotni ji poskytnout, nebo je ochrana dočasná nebo neúčinná, tj. ochrana nesplňuje kritéria článku 7 kvalifikačního nařízení.

Krok 5: Alternativní vnitrostátní ochrana

Na základě kritérií stanovených v článku 8 kvalifikačního nařízení je prokázáno, že žadatel nemá k dispozici žádnou alternativní vnitrostátní ochranu.

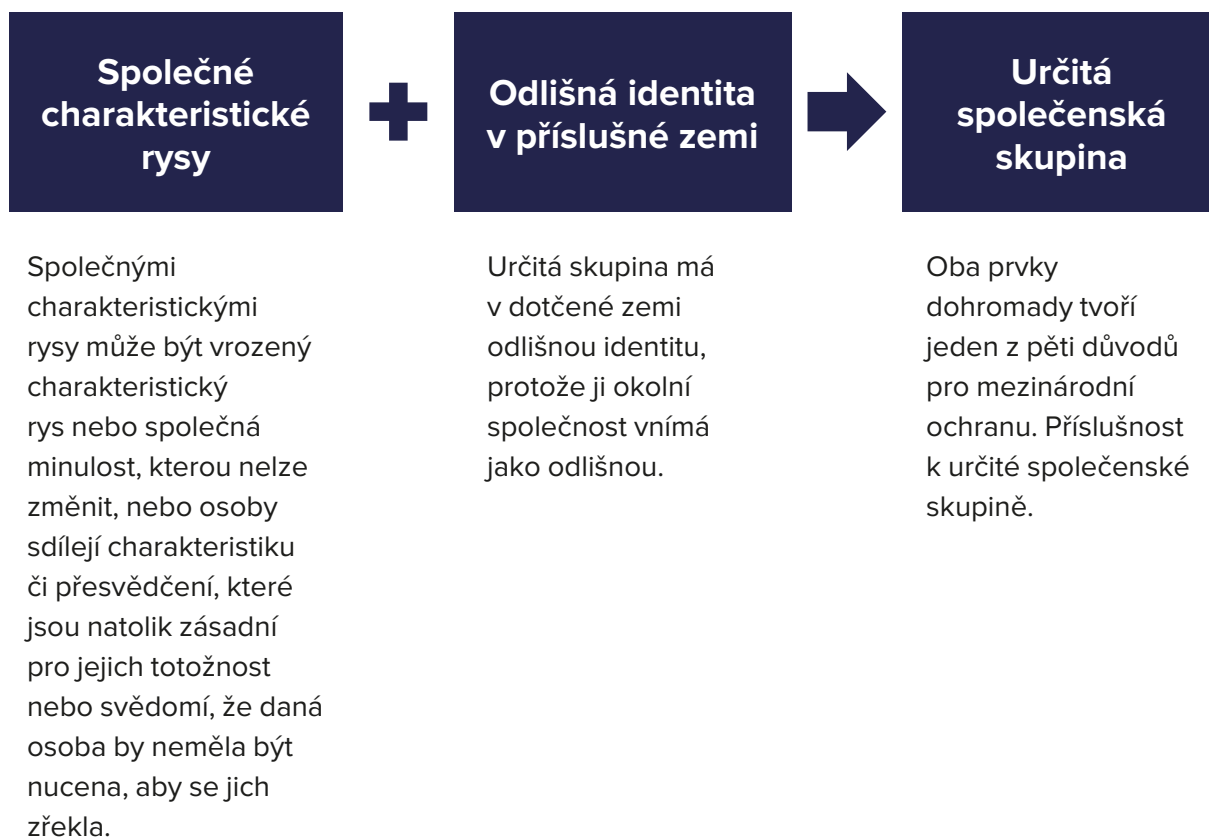
Pojem příslušnosti k určité společenské skupině může vést k přiznání postavení uprchlíka pouze v případě, že existují rovněž odůvodněné obavy z pronásledování, pokud je prokázáno, že existuje souvislost mezi obavami a důvodem těchto obav.

3. Právní analýza

3.1. Kumulativní přístup

Ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. d) kvalifikačního nařízení definuje určitou společenskou skupinu dvěma **kumulativními** prvky.

Kumulativní přístup znamená, že musí být splněna dvě výše uvedená kritéria, a to „společné charakteristické rysy“ a „odlišná identita“. Jinými slovy, nestačí prokázat, že skupina sdílí určité charakteristiky, minulost nebo přesvědčení. Tyto prvky na úrovni skupiny musí být rovněž viditelné i pro ostatní, aby byla skupina identifikována jako odlišná.

Kumulativní přístup byl znovu potvrzen v rozsudcích SDEU ve věcech *X, Y a Z*, *WS* a *K a L* ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁹⁾ SDEU, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. pod čarou 9, bod 45, zopakovaný SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 40 a v SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 40.

SDEU, X, Y a Z, 2013 ⁽²⁰⁾

„Podle této definice tvoří skupina „určitou společenskou skupinu“, zejména jestliže jsou splněny dvě kumulativní podmínky.

Příslušníci této skupiny musí sdílet vrozený charakteristický rys nebo společnou minulost, kterou nelze změnit, nebo sdílet charakteristiku či přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro jejich totožnost nebo svědomí, že daná osoba by neměla být nucena, aby se jich zřekla.

Kromě toho musí mít tato skupina v dotčené zemi odlišnou identitu, protože ji okolní společnost vnímá jako odlišnou.“ (bod 45)

Poznámka k přístupu UNHCR

V této souvislosti je třeba poznamenat, že na rozdíl od toho, co je uvedeno v kvalifikačním nařízení, UNHCR „kumulativní přístup“ nepoužívá. UNHCR stanovuje pojem „určitá sociální skupina“ následujícím způsobem.

Určitou sociální skupinou se rozumí skupina osob, které sdílejí společnou charakteristiku, jež je odlišná od pouhého rizika pronásledování, nebo které jsou společností jako skupina vnímány. Tato charakteristika bude často vrozená, neměnná nebo jiným způsobem zásadní pro identitu, svědomí nebo výkon lidských práv jejích členů. ⁽²¹⁾

3.2. Společné charakteristické rysy

Tento oddíl se zaměřuje na první soubor požadavků uvedených v čl. 10 odst. 1 písm. d) kvalifikačního nařízení týkajících se **společného charakteristického rysu, původu nebo přesvědčení**.

⁽²⁰⁾ SDEU, 2013, X, Y a Z, op. cit., pozn. pod čarou 99, bod 45.

⁽²¹⁾ UNHCR, *Směrnice k mezinárodní ochraně: „Příslušnost k určité společenské skupině“ ve smyslu čl. 1A odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a/nebo jejího Protokolu z roku 1967*, 7. května 2002, s. 3.

Vrozený charakteristický rys: vrozený charakteristický rys označuje rys, který je jedinci vrozený nebo vlastní, často takový, s nímž se člověk narodí. Je důležité poznamenat, že tento rys, ačkoli je vrozený, nemusí být neměnný, což znamená, že nemusí být stálý, trvalý nebo nezměnitelný.

Společná minulost: společná minulost může být definována významnými společnými zkušenostmi, dědičným postavením nebo jinými faktory, například společenským zázemím nebo vzděláním. Tato minulost spojuje jednotlivce prostřednictvím významných aspektů jejich historie nebo identity a vytváří společný základ pro členství v určité společenské skupině.

Charakteristika či přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro jejich totožnost nebo svědomí, že daná osoba by neměla být nucena, aby se jich zřekla: to jsou obvykle charakteristiky související se základním lidským právem. Člověka nelze nutit, aby se ho zřekl, ani od něj nelze očekávat, že bude tento charakteristický rys či toto přesvědčení skrývat nebo se bude projevovat se zdrženlivostí⁽²²⁾. UNHCR uvádí: „Definice určité společenské skupiny zahrnuje [...] ty [charakteristické rysy], které, přestože změněny být mohou, by se měnit neměly, neboť úzce souvisí s identitou dotčené osoby nebo jsou vyjádřením jejich základních lidských práv.“⁽²³⁾

Je důležité si uvědomit, že výše uvedené tři kategorie společných charakteristických rysů se vzájemně doplňují. Mohou se překrývat a v jednotlivých členských státech mohou být vykládány různě. Tyto kategorie jsou sjednoceny společnou základní zásadou a individuální profil může být v souladu s více kategoriemi v závislosti na vnitrostátních rozhodovacích postupech. Například „věk“, i když není neměnný, může být podle některých postupů zařazen pod „vrozený charakteristický rys“ nebo do „společné minulosti, kterou nelze změnit“ podle jiných. Pokud rys přiměřeně zapadá do dvou nebo tří kategorií, určení nejvhodnější kategorie není pro další postup stanovení nezbytné. Naopak je důležité vždy zkontrolovat všechny kategorie před tím, než se rozhodne, zda je splněno kritérium společných charakteristických rysů.

⁽²²⁾ SDEU, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. pod čarou 9, a zopakováno SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 63.

⁽²³⁾ UNHCR, [Směrnice k mezinárodní ochraně: „Příslušnost k určité společenské skupině“ ve smyslu čl. 1A odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a/nebo jejího Protokolu z roku 1967](#), 7. května 2002, s. 3.

Žadatelé nemusí společný charakteristický rys skutečně mít. Pokud je jim tato charakteristika v zemi původu přisouzena nebo připsána, je podmínka společných charakteristických rysů splněna ⁽²⁴⁾.

Níže naleznete neúplný seznam příkladů často se vyskytujících společných charakteristických rysů. Je třeba mít na paměti, že pro stanovení určité společenské skupiny je třeba společné charakteristické rysy doplnit analýzou odlišné identity skupiny v konkrétní zemi původu.

- **Biologické pohlaví a gender:** pohlaví a gender lze považovat za vrozené charakteristické rysy, i když pohlaví a gender nejsou neměnné a mohou se měnit. Ve věci *WS* ⁽²⁵⁾ SDEU rozhodl, že být ženou představuje vrozený charakteristický rys, a proto postačuje ke splnění podmínky společných charakteristických rysů.

V praxi bude kritérium „odlišné identity“ ve většině zemí původu opodstatněné pouze tehdy, pokud se biologické pohlaví a/nebo gender spojí s dalšími společnými charakteristickými rysy, které jsou pro okolní společnost důležité pro vnímání určité skupiny jako odlišné.

- **Vrozené poruchy:** vrozené poruchy, například albinismus, lze považovat za vrozený charakteristický rys.
- **Zdravotní postižení** ⁽²⁶⁾: některá mentální a fyzická postižení lze považovat za vrozené charakteristické rysy, zejména pokud jsou přítomna od narození, například slepotu, hluchotu nebo specifické vývojové poruchy. Osoby žijící s jiným zdravotním postižením mohou být vnímány jako osoby se společnou minulostí, kterou nelze změnit, a mohou tak vytvářet určitou společenskou skupinu založenou na společných zkušenostech a problémech. Do této kategorie mohou spadat zejména také zdravotní postižení vyplývající z konfliktů nebo zbytků války, přičemž se zdůrazňuje dopad vnějších okolností, které trvale ovlivňují fyzickou nebo duševní pohodu jednotlivců.
- **Porušování morálních kodexů a porušování platných norem:** některé akty porušování morálních kodexů by mohly představovat společnou minulost, kterou nelze změnit.

Ve věci *WS* SDEU rozhodl, že odmítnutí nuceného sňatku nebo útěk z nuceného sňatku lze považovat za „společnou minulost, kterou nelze změnit“ ⁽²⁷⁾.

Ve věci *K a L* SDEU rozhodl, že ženy, které se během svého pobytu v členském státě skutečně ztotožní se základní hodnotou rovnosti mužů a žen, sdílejí společnou minulost, kterou nelze změnit ⁽²⁸⁾.

⁽²⁴⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 47.

⁽²⁵⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 42.

⁽²⁶⁾ „Osoby se zdravotním postižením zahrnují osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními“, článek 1 Organizace spojených národů, [Úmluva o právech osob se zdravotním postižením a opční protokol](#) (A/RES/61/106), přijaté dne 13. prosince 2006 v sídle OSN v New Yorku, vstoupila v platnost dne 3. května 2008.

⁽²⁷⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 51.

⁽²⁸⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 45.

V jiných případech může být porušování společenských norem spojeno s přesvědčením, které je natolik zásadní pro identitu nebo svědomí, že by osoba neměla být nucena se ho vzdát.

Ve věci *K a L* Soudní dvůr rozhodl, že skutečnost, že žena, která se „skutečně ztotožňuje se základní hodnotou rovnosti žen a mužů“, může být považována za „charakteristiku či přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro jejich totožnost nebo svědomí, že daná osoba by neměla být nucena, aby se jich zřekla“⁽²⁹⁾. Ženy si mohou přát využívat této rovnosti v každodenním životě, včetně možnosti svobodně se rozhodovat o svých životních krocích, které jsou pro jejich identitu zásadní. To zahrnuje rozhodnutí týkající se jejich vzdělávání a profesní dráhy, rozsahu a povahy jejich činností ve veřejné sféře, možnosti dosáhnout ekonomické nezávislosti tím, že budou pracovat mimo domov, jejich rozhodnutí o tom, zda žít samy nebo s rodinou, a svobodné volby partnera⁽³⁰⁾.

Odmítnutí rodičů, aby jejich dítě podstoupilo mrzačení ženských pohlavních orgánů, lze rovněž považovat za „charakteristický rys nebo společnou minulost, kterou nelze změnit, nebo sdílejí charakteristiku nebo přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro totožnost nebo svědomí, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla“.

- **Sexuální orientace a genderová identita:** lze je považovat za charakteristiky, které jsou natolik zásadní pro jejich totožnost nebo svědomí, že daná osoba by neměla být nucena, aby se jich zřekla.
- **Závažná onemocnění a nemoci:** některá onemocnění a závažné nemoci, například HIV/AIDS, lze považovat za společnou minulost, kterou nelze změnit.
- **Příbuzenské vazby:** lze je chápat jako vrozený charakteristický rys (např. rodina, do které se člověk narodil) nebo společnou minulost, kterou nelze změnit (např. v důsledku sňatku nebo konkrétní rodinné situace)⁽³¹⁾.

Společné charakteristické rysy nemohou být omezeny výhradně na sdílení společných obav z pronásledování.

Je třeba poznamenat, že společným charakteristickým rysem nemůže být pouze obava ze samotného pronásledování. SDEU ve věci *WS* znovu potvrdil, že příslušnost k určité společenské skupině je třeba prokazovat nezávisle na aktech pronásledování, jejichž oběti se příslušníci této skupiny mohou stát v zemi původu⁽³²⁾. Perzekuční chování určitou společenskou skupinu definovat nemůže. V opačném případě by každá osoba, která má odůvodněné obavy před pronásledováním, představovala určitou společenskou skupinu, a tudíž by měla nárok na postavení uprchlíka. Ostatní důvody pronásledování (rasa, náboženství, národnost a zastávání určitých politických názorů) by pak ztratily smysl, protože k přiznání postavení uprchlíka by stačila pouhá skutečnost, že má žadatel odůvodněné obavy.

⁽²⁹⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 44.

⁽³⁰⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 44.

⁽³¹⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 50.

⁽³²⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 55.

Důležitost této zásady zdůrazňují i pokyny UNHCR, které definují určitou společenskou skupinu jako „[...] skupinu osob, které sdílejí společnou charakteristiku (jinou než riziko pronásledování) nebo které jsou společností jako skupina vnímány“⁽³³⁾.

3.3. Odlišná identita

Po posouzení společného charakteristického rysu je třeba prokázat, zda má skupina v **dotčené zemi odlišnou identitu, protože ji okolní společnost vnímá jako odlišnou**.

Vymezení **identity** je ze své podstaty složité, neboť pro pochopení její povahy a vzniku existují různé teoretické rámce. Kvalifikační nařízení však nabízí jasný návod, jak prokázat existenci odlišné identity v kontextu příslušnosti k určité společenské skupině jako součást definice uprchlíka. Podle kvalifikačního nařízení je určitá společenská skupina v příslušné zemi uznána za skupinu s odlišnou identitou, pokud je okolní společností vnímána jako odlišná.

1. Odlišnou identitu je třeba analyzovat podle podmínek panujících v zemi původu.

Ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. d) kvalifikačního nařízení stanoví, že skupina „má v dotčené zemi odlišnou identitu, protože ji okolní společnost vnímá jako odlišnou“.

Odlišná identita závisí na konkrétním kontextu, který v dané zemi původu panuje. Skupina může být vnímána jako odlišná (ve smyslu kvalifikačního nařízení) v jedné zemi, nikoli však v jiné zemi

Proto není možné dospět k závěru, že určitý profil představuje určitou společenskou skupinu z podstaty nebo z abstraktního hlediska. Existenci odlišné identity je třeba vždy posuzovat s ohledem na vnitrostátní kontext v zemi původu.

Posouzení existence určité společenské skupiny v rámci konkrétní země vyžaduje přístup k přesným, relevantním a aktuálním informacím o zemi původu. Je rovněž důležité poznamenat, že určitá společenská skupina nemusí mít odlišnou identitu, která je uznávána v celé zemi původu. Existence skupiny může být v určitých případech omezena na některé regiony nebo oblasti v rámci určité země, zejména na ty, ze kterých žadatel pochází⁽³⁴⁾.

⁽³³⁾ UNHCR, *Směrnice k mezinárodní ochraně: „Příslušnost k určité společenské skupině“ ve smyslu čl. 1A odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a/nebo jejího Protokolu z roku 1967*, 7. května 2002, bod 11.

⁽³⁴⁾ Tím není dotčeno přezkoumání alternativní vnitrostátní ochrany, které se provádí v souvislosti s posouzením rizik.

2. Vnímání skupiny jako odlišné od okolní společnosti

V této fázi je klíčovou otázkou pro odpovědného úředníka určit, zda je dotčená skupina okolní společností vnímána jako odlišná.

Při zkoumání, zda v zemi původu je skupina vnímána okolní společností jako odlišná, lze použít několik ukazatelů. Ve věci *WS* ⁽³⁵⁾ SDEU rozhodl, že „ženy mohou být okolní společností vnímány jako odlišné a v této společnosti jim může být přiznána odlišná identita zejména z důvodu společenských, morálních nebo právních norem platných v zemi jejich původu“.

Dva níže popsané ukazatele se týkají a) stigmatizace nebo vyčlenění právními normami a b) stigmatizace nebo vyčlenění ze strany společnosti (tj. společenskými nebo morálními normami). Tyto ukazatele jako takové nejsou předpokladem pro určení odlišné identity. Jsou uvedeny jako příklady ukazatelů, které mohou být za určitých okolností užitečné pro určení společenské skupiny.

Vnímání okolní společnosti se nemusí nutně týkat společnosti země původu jako celku. Ve věci *WS* Soudní dvůr znovu potvrdil, že okolní společnost, která je relevantní, se může shodovat s celou zemí původu nebo může být užší – například část území nebo populace této země ⁽³⁶⁾.

Vnímání odlišnosti by nemělo být chápáno jako něco nutně negativního. Okolní společností může být například vnímána jako odlišná privilegovaná společenská třída.

a) Stigmatizace nebo vyčlenění prostřednictvím právních předpisů

Ve věci *X, Y a Z* SDEU rozhodl, že existence trestněprávních předpisů zaměřených na určitou skupinu (v tomto případě na homosexuály) podporuje zjištění, že tato skupina je okolní společností vnímána jako odlišná, a že tedy má v dané zemi odlišnou identitu.

SDEU, *X, Y a Z*, 2013 ⁽³⁷⁾

V tomto ohledu je třeba připustit, že existence takové trestní právní úpravy, o jakou se jedná v každé z věcí v původním řízení, která se vztahuje specificky na homosexuály, umožňuje konstatovat, že tyto osoby tvoří skupinu, kterou okolní společnost vnímá jako odlišnou. (bod 48)

Na první otázku položenou v každé z věcí v původním řízení je tedy třeba odpovědět v tom smyslu, že čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice musí být vykládán tak, že existence takové trestněprávní úpravy, o jakou se jedná v každé z věcí v původním řízení, která se vztahuje specificky na homosexuály, umožňuje konstatovat, že je na tyto osoby nutné pohlížet tak, že tvoří určitou společenskou vrstvu. (bod 49)

⁽³⁵⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 52.

⁽³⁶⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 54.

⁽³⁷⁾ SDEU, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. pod čarou 9, body 48 a 49.

Existence trestněprávních předpisů namířených proti určité skupině nebo předpisů, které jsou vůči určitým skupinám diskriminační, může podpořit zjištění, že tyto skupiny jsou okolní společnostmi vnímány jako odlišné.

b) Stigmatizace nebo vnímané vyčlenění ze strany společnosti

Vzhledem k tomu, že určitá společenská skupina je spojena s okolní společností, je důležité pochopit, jak tato společnost funguje a jak odlišně se k určitým skupinám chová.

To se může projevit diskriminačním jednáním nebo přesvědčením, ostrakizací nebo udělováním privilegií určitým skupinám.

Diskriminace nebo ostrakizace může spočívat mimo jiné v omezeném přístupu k zaměstnání, bydlení, lékařské péči nebo vzdělávání. Určité společenské skupiny mohou být považovány za vydědence nebo za skupiny, které stojí mimo zbytek společnosti nebo obyvatelstva v zemi původu nebo v určité oblasti či oblastech v zemi původu.

Určité tradice a zvyky nebo náboženské či politické přesvědčení mohou též stigmatizovat určité skupiny V zemích nebo regionech, kde je vysoká prevalence mrzačení ženských pohlavních orgánů, mohou být ženy a dívky určitého věku, které mrzačení ženských pohlavních orgánů nepodstoupily, vnímány okolní společností jako odlišné, a proto mají odlišnou identitu.

Ve věci *WS* Soudní dvůr rozhodl, že ženy (jako celek) lze v zemích původu, kde jsou ženy z důvodu svého pohlaví „vystaveny fyzickému nebo psychickému násilí, včetně sexuálního násilí a domácího násilí“⁽³⁸⁾, považovat za osoby s odlišnou identitou. Ve stejném rozsudku Soudní dvůr potvrdil, že ženy, které odmítají uzavřít nucený sňatek nebo ho ukončí, lze považovat za osoby s odlišnou identitou, pokud jsou kvůli svému chování „stigmatizovány a vystaveny nesouhlasu okolí, což vede k jejich sociálnímu vyloučení nebo násilným činům“⁽³⁹⁾.

SDEU, *WS*, 2024⁽⁴⁰⁾

Na ženy jako celek lze tudíž nahlížet tak, že přísluší k „určité sociální skupině“ ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice 2011/95, pokud je prokázáno, že v zemi jejich původu jsou z důvodu svého pohlaví vystaveny fyzickému nebo psychickému násilí, včetně sexuálního násilí a domácího násilí. (bod 57)

[...] ženy, které odmítají uzavřít nucený sňatek, pokud taková praxe může být v jejich společnosti považována za společenskou normu, nebo takovou normu poruší tím, že tento sňatek ukončí, mohou být považovány za příslušnice sociální skupiny s odlišnou identitou v jejich zemi původu, pokud jsou v důsledku těchto jednání stigmatizovány a vystaveny nesouhlasu okolní společnosti, což vede k jejich sociálnímu vyloučení nebo k násilným činům. (bod 58)

⁽³⁸⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 57.

⁽³⁹⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 58.

⁽⁴⁰⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14.

3.4. Členství

V souladu s kvalifikačním nařízením se odlišná identita, jakož i vnímání odlišnosti, vztahují na skupinu jako celek. Okolní společnost by měla mít nějaké obecné povědomí o tom, že ve společnosti existuje určitá společenská skupina, a měla by vnímat její členy odlišně.

Individuálně může být člen určité společenské skupiny pro okolní společnost „neviditelný“ nebo „nepostřehnutelný“, ale samotný fakt, že sdílí společné charakteristické rysy dané společenské skupiny, z něj činí člena této skupiny. Například sexuální orientace nemusí být v okolní společnosti viditelná, pokud o ní žadatel nemluví otevřeně. Existence **určité společenské skupiny** není založena ani závislá na činnostech nebo akcích prováděných jejími členy. Může existovat (a často také existuje) určitá společenská skupina, aniž by s ní byla spojena jakákoli vlastní činnost.

Soudržnost mezi členy určité společenské skupiny není pro členství nezbytným kritériem.

Členové určité společenské skupiny se nemusí navzájem znát, ani mezi sebou nemusí mít žádné osobní vazby nebo interakce. Podstatným faktorem je, že jednotlivci sdílejí společné charakteristické rysy, které je odlišují od širší společnosti. Nevyžaduje se, aby členové mezi sebou měli jakýkoli přímý vztah. Navíc subjektivní přesvědčení jednotlivce, že nepatří do skupiny s ostatními, kteří sdílejí stejnou charakteristiku, je pro určení členství irelevantní. Důraz je kladen na objektivní existenci společného charakteristického rysu, nikoli na osobní vnímání dotčených osob ⁽⁴¹⁾.

Skrytí nebo zdrženlivost/umírněnost. Ve věci *X, Y a Z* SDEU rozhodl, že od žadatelů by se nemělo očekávat, že budou skrývat charakteristiku, která je pro jejich identitu natolik zásadní, že po nich nelze požadovat, aby se jí vzdali. Soudní dvůr navíc upřesnil, že od žadatele nelze důvodně očekávat, že při vyjadřování své sexuální orientace se bude projevovat se zdrženlivostí. Ke skutečnosti, že by se mohli vyhnout riziku pronásledování tím, že by si při projevování sexuální orientace počínali s větší umírněností než heterosexuál, nelze v této souvislosti přihlížet.

Podobně ve věci *K a L* SDEU rozhodl, že v případě žen, které se ztotožňují s hodnotou genderové rovnosti, by se nemělo přihlížet ke skutečnosti, že se mohou vyhnout riziku pronásledování tím, že budou při vyjadřování této hodnoty zdrženlivé ⁽⁴²⁾.

⁽⁴¹⁾ SDEU, 2024, *K a L*, op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 44; viz také UNHCR, *Směrnice k mezinárodní ochraně: „Příslušnost k určité společenské skupině“ ve smyslu čl. 1A odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a/nebo jejího Protokolu z roku 1967*, 7. května 2002, bod 15.

⁽⁴²⁾ SDEU, 2024, *K a L*, op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 63.

SDEU, X, Y a Z, 2013 ⁽⁴³⁾

Pokud jde o první z uvedených podmínek, je nesporné, že sexuální orientace osoby představuje charakteristiku, která je natolik zásadní pro její identitu, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla. (bod 46)

V tomto ohledu je nutné konstatovat, že žádat příslušníky společenské vrstvy sdílející stejnou sexuální orientaci, aby tuto orientaci skrývali, je v rozporu se samotným uznáním charakteristiky, která je natolik zásadní pro identitu, že dané osoby nemají být nuceny, aby se jí zřekly. (bod 70)

Ke skutečnosti, že by mohl zabránit riziku tím, že by si při projevování sexuální orientace počínal s větší zdrženlivostí než heterosexuál, nelze v této souvislosti přihlížet. (bod 75)

Při posuzování žádosti o přiznání postavení uprchlíka nemohou příslušné orgány rozumně očekávat, že žadatel o azyl bude v zemi původu svou homosexualitu skrývat nebo si bude počínat se zdrženlivostí při projevování sexuální orientace, aby se vyhnul riziku pronásledování. (bod 76)

SDEU, K a L, 2024 ⁽⁴⁴⁾

V projednávané věci musí předkládající soud zejména ověřit, zda se žalobkyně v původním řízení skutečně ztotožňuje se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, [...] tím, že se jí snaží využívat v každodenním životě, takže tato hodnota představuje nedílnou součást jejich identity, a zda by z tohoto důvodu byly okolní společnosti v zemi původu vnímány jako odlišné. V této souvislosti nelze zohlednit okolnost, že by se mohly vyhnout skutečnému nebezpečí pronásledování v zemi svého původu z důvodu této identifikace tím, že by projevíly zdrženlivost při jejím vyjadřování [...] (bod 63).

Velikost skupiny, tj. počet členů nebo osob, které skupinu tvoří, není při posuzování existence určité společenské skupiny relevantní.

Určitou společenskou skupinu totiž může tvořit velmi malý počet osob (např. osoby trpící vzácným onemocněním / zdravotním postižením) nebo naopak vyšší počet osob (např. lesby, gayové, bisexuální, transgender, intersexuální a queer (LGBTIQ) osoby v celé zemi). Je třeba připomenout, že i jiné důvody pronásledování (rasa, náboženství, národnost a zastávání určitých politických názorů) mohou zahrnovat velmi vysoký nebo velmi nízký počet osob. Kromě toho existuje řada dobře zdokumentovaných historických příkladů, kdy dominantní menšinové skupiny pronásledovaly většinu z důvodů uvedených v Úmluvě.

⁽⁴³⁾ SDEU, 2013, [X, Y a Z](#), op. cit., pozn. pod čarou [9](#), body 46, 70, 75 a 76.

⁽⁴⁴⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou [16](#).

Slovo „určitá“ v pojmu „určitá společenská skupina“ odkazuje na skutečnost, že skupina je identifikovatelná. Nemá se chápat jako související s velikostí skupiny ⁽⁴⁵⁾.

Závěr týkající se existence určité společenské skupiny

Splnění kritéria společných charakteristických rysů i kritéria odlišné identity vede k závěru, že žadatel patří k určité společenské skupině, čímž je prokázána existence jednoho z pěti důvodů pronásledování v rámci definice uprchlíka.

3.5. Spojitost (v důsledku)

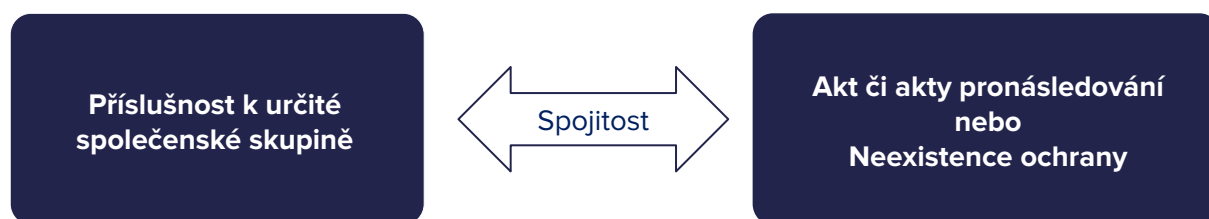
Samotná skutečnost, že nějaká osoba je členem určité společenské skupiny, nestačí k tomu, aby získala postavení uprchlíka.

Jakmile je tedy zjištěna příslušnost žadatele k určité společenské skupině, dalším krokem je zkoumání existence souvislosti mezi příslušností žadatele a jeho obavami z pronásledování nebo z neexistence ochrany.

Spojitosť (v důsledku) je příčinná souvislost mezi:

- příslušností k určité společenské skupině a odůvodněné obavy z pronásledování, nebo
- příslušností k určité společenské skupině a neexistencí účinné a trvalé ochrany před aktem pronásledování podle čl. 7 odst. 2 kvalifikačního nařízení, a zejména neochotou poskytovatelů ochrany poskytnout ochranu proti pronásledování, jehož se daná osoba obává, pokud pronásledování samo o sobě nesouvisí s důvodem pronásledování.

Podstatná je souvislost mezi příslušností k určité společenské skupině a obavami z pronásledování, které vyplývají buď z pronásledování, nebo z neexistence ochrany.

Příklad neochoty poskytnout ochranu: homosexuální muž je obětí trestných činů, které nejsou způsobeny jeho sexuální orientací nebo jiným důvodem vyplývajícím z Úmluvy. Příslušné orgány však odmítají tyto trestné činy vyšetřit nebo mu v případě potřeby poskytnout fyzickou ochranu z důvodu jeho sexuální orientace.

⁽⁴⁵⁾ UNHCR, *Směrnice k mezinárodní ochraně: „Příslušnost k určité společenské skupině“ ve smyslu čl. 1A odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a/nebo jejího Protokolu z roku 1967*, 7. května 2002, bod 18.

3.6. Specifické úvahy

3.6.1. Více pohnutek

Více pohnutek se týká situace, kdy je akt pronásledování spáchán z více než jedné pohnutky, z nichž ne všechny jsou důvodem pronásledování. Pro uplatnění definice uprchlíka postačuje přítomnost alespoň jednoho důvodu pronásledování jako účinného přispívajícího faktoru mezi ostatními motivy.

3.6.2. Pluralita důvodů pronásledování

V závislosti na okolnostech konkrétního případu se jeden nebo více důvodů pronásledování mohou překrývat nebo mohou být použity stejně. Kromě příslušnosti k určité společenské skupině se na jeden a tentýž akt pronásledování mohou vztahovat i jiné důvody pronásledování (rasa, náboženství, národnost, zastávání určitých politických názorů). Například ve věci *K a L* Soudní dvůr uvedl, že v závislosti na okolnostech by pronásledování žen na základě jejich identifikace s hodnotou genderové rovnosti mohlo být založeno na příslušnosti k určité společenské skupině, náboženství a/nebo zastávání určitých politických názorů ⁽⁴⁶⁾.

Odpovědný úředník by proto měl vždy dávat pozor na existenci jiných důvodů pronásledování.

3.6.3. Individuální posouzení

Je třeba poznamenat, že při prokazování odůvodněných obav z pronásledování není nutné, aby byl každý člen dané společenské skupiny vystaven nebezpečí pronásledování. Stejně jako v případě ostatních důvodů pronásledování nemusí mít všichni příslušníci určité společenské skupiny nutně nárok na postavení uprchlíka.

Člen určité společenské skupiny může mít na základě své příslušnosti k této skupině odůvodněné obavy z pronásledování, zatímco jiný člen téže skupiny žádné obavy z pronásledování mít nemusí. Stejně tak mohou existovat osobní okolnosti, za kterých člen určité společenské skupiny požívá ochrany, zatímco jiní členové téže společenské skupiny ji nepožívají.

⁽⁴⁶⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 52.

4. Uplatnění analýzy příslušnosti k určité společenské skupině

Cílem tohoto oddílu je ilustrovat uplatňování zásad popsanych v předchozích oddílech těchto pokynů. Profily podrobně popsane v tomto oddílu byly vybrány tak, aby ukázaly, jak lze analýzu provést v praxi. **Nejedná se o příklady určitých společenských skupin jako takových.** Jak bylo uvedeno výše, určité společenské skupiny by měly být vždy stanoveny s ohledem na individuální charakteristiky a konkrétní kontext v zemi původu.

Při posuzování, zda určitá osoba patří do určité společenské skupiny, je obzvláště důležité, aby se rozhodující orgán **nespoléhal na stereotypní pojmy a kulturně předpojatá zobecnění nebo předpoklady**, zejména v souvislosti s přítomností nebo nepřítomností určitých viditelných charakteristik⁽⁴⁷⁾.

4.1. Profily týkající se sexuální orientace, genderových identit, vyjádření genderové příslušnosti a pohlavních znaků

Sexuální orientace, genderová identita a vyjádření genderové příslušnosti jsou výslovně uvedeny ve druhém pododstavci čl. 10 odst. 1 kvalifikačního nařízení.

Čl. 10 odst. 1 kvalifikačního nařízení

[...]

V závislosti na okolnostech v zemi původu zahrnuje pojem příslušnosti k určité společenské skupině podle prvního pododstavce písm. d) členství ve skupině založené na společných charakteristických rysech sexuální orientace. Pro účely určení příslušnosti k určité společenské skupině nebo vymezení rysu takové skupiny musí být náležitě uvážena hlediska spojená s pohlavím, včetně genderové identity a vyjádření genderové příslušnosti.

⁽⁴⁷⁾ UNHCR, [UNHCR intervention before the Court of Justice of the European Union in the cases of Minister voor Immigratie en Asiel v. X, Y and Z](#) (Intervence UNHCR u Soudního dvora Evropské unie ve věcech Minister voor Immigratie en Asiel v. X, Y a Z), 28. září 2012, s. 12.

4.1.1. Společné charakteristické rysy

Ve věci *X, Y a Z* SDEU dospěl k závěru, že sexuální orientace je natolik zásadní charakteristikou identity, že by daná osoba neměla být nucena, aby se jí zřekla:

SDEU, *X, Y a Z*, 2013 ⁽⁴⁸⁾

Pokud jde o první z uvedených podmínek, je nesporné, že sexuální orientace osoby představuje charakteristiku, která je natolik zásadní pro její identitu, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla. Tento výklad podporuje čl. 10 odst. 1 písm. d) druhý pododstavec směrnice, z něhož vyplývá, že v závislosti na okolnostech existujících v zemi původu může určitá společenská vrstva představovat skupinu založenou na společném charakteristickém rysu sexuální orientace. (bod 46)

Soud navíc rozhodl, že od žadatele by se nemělo očekávat, že bude skrývat charakteristiku, která je pro jeho identitu natolik zásadní, že po něm nelze požadovat, aby se jí vzdal, aby se vyhnul pronásledování. Soudní dvůr upřesnil, že od žadatele nelze důvodně očekávat, že si bude si počínat se zdrženlivostí (při vyjádření své sexuální orientace), a že ke skutečnosti, že by se mohl vyhnout riziku tím, že bude při vyjadřování své sexuální orientace uplatňovat větší umírněnost než heterosexuál, nelze v této souvislosti přihlížet.

SDEU, *X, Y a Z*, 2013 ⁽⁴⁹⁾

V tomto ohledu je nutné konstatovat, že žádat příslušníky společenské vrstvy sdílející stejnou sexuální orientaci, aby tuto orientaci skrývali, je v rozporu se samotným uznáním charakteristiky, která je natolik zásadní pro identitu, že dané osoby nemají být nuceny, aby se jí zřekly. (bod 70)

Nelze tedy očekávat, že žadatel o azyl bude v zemi původu skrývat svou homosexualitu, aby se vyhnul pronásledování. (bod 71)

Jak je uvedeno výše, různé typy společných charakteristických rysů (vrozený charakteristický rys, společná minulost nebo charakteristika či přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro totožnost nebo svědomí, že daná osoba by neměla být nucena, aby se jich zřekla) se vzájemně doplňují a nejsou vždy jasné. Někteří mohou například sexuální orientaci považovat za vrozený charakteristický rys. To ilustruje, jak lze společné charakteristické rysy doložit různými argumenty ⁽⁵⁰⁾.

⁽⁴⁸⁾ SDEU, 2013, *X, Y a Z*, op. cit., pozn. pod čarou 9, bod 46.

⁽⁴⁹⁾ SDEU, 2013, *X, Y a Z*, op. cit., pozn. pod čarou 9, body 70 a 71.

⁽⁵⁰⁾ UNHCR, *Směrnice k mezinárodní ochraně č. 9: Žádosti o přiznání právního postavení uprchlíka z důvodu sexuální orientace anebo genderové identity ve smyslu článku 1A odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a/nebo Protokolu z roku 1967*, 23. října 2012, bod 47.

4.1.2. Odlišná identita

Vzhledem k tomu, že sexuální orientace, genderové identity, vyjádření genderové příslušnosti a pohlavní znaky (SOGIESC) jsou společnými charakteristickými rysy, druhou otázkou pro určení, zda dotčená osoba patří k určité společenské skupině, je, zda má tato skupina odlišnou identitu založenou na tomto společném rysu, tj. zda je tato skupina okolní společností vnímána jako odlišná z důvodu své sexuální orientace, genderové identity a/nebo vyjádření genderové příslušnosti.

Relevantní otázkou pro odpovědného úředníka je, jak se projevuje vnímání odlišnosti. Ve věci *X, Y a Z* Soudní dvůr považuje za důležitou existenci trestněprávních předpisů konkrétně zaměřených na homosexuály. To může podpořit zjištění, že homosexuálové tvoří odlišnou skupinu, kterou okolní společnost vnímá jako odlišnou.

SDEU, *X, Y a Z*, 2013 ⁽⁵¹⁾

V tomto ohledu je třeba připustit, že existence takové trestní právní úpravy, o jakou se jedná v každé z věcí v původním řízení, která se vztahuje specificky na homosexuály, umožňuje konstatovat, že tyto osoby tvoří skupinu, kterou okolní společnost vnímá jako odlišnou. (bod 48)

Na první otázku položenou v každé z věcí v původním řízení je tedy třeba odpovědět v tom smyslu, že čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice musí být vykládán tak, že existence takové trestněprávní úpravy, o jakou se jedná v každé z věcí v původním řízení, která se vztahuje specificky na homosexuály, umožňuje konstatovat, že je na tyto osoby nutné pohlížet tak, že tvoří určitou společenskou vrstvu. (bod 49)

Stigmatizace osob z důvodu jejich SOGIESC může vyplývat z trestněprávních nebo diskriminačních právních předpisů nebo politik, z neoficiálních státních praktik, ale také ze samotné okolní společnosti. Existence trestněprávních předpisů není podmínkou pro stanovení odlišné identity související se SOGIESC.

V zemích, kde neexistují žádné právní předpisy kriminalizující nebo diskriminující osoby z důvodu jejich SOGIESC, mohou přesto LGBTIQ osoby mít odlišnou identitu, pokud například v okolní společnosti panuje kultura nesnášenlivosti.

Pokud jsou splněna kritéria společných charakteristických rysů a odlišné identity, lze konstatovat, že v kontextu určité země původu nebo její části lze prokázat existenci určité společenské skupiny.

⁽⁵¹⁾ SDEU, 2013, *X, Y a Z*, op. cit., pozn. pod čarou 9, body 48 a 49.

4.1.3. Spojitost

Pouhé prokázání příslušnosti žadatele k určité společenské skupině v jeho zemi původu nestačí k tomu, aby mu bylo přiznáno postavení uprchlíka.

Pro zahrnutí do definice uprchlíka musí být splněna i další kritéria. Zejména musí existovat nexus (tj. příčinná souvislost) mezi příslušností žadatele k určité společenské skupině a odůvodněnými obavami z pronásledování nebo neexistencí ochrany před takovým pronásledováním.

Důvody pronásledování mohou být založeny na více pohnutkách (viz oddíl [3.6.1. Více pohnutek](#)), kdy je například akt pronásledování motivován trestněprávními důvody a také příslušností oběti k určité skupině (např. vydírání LGBTIQ osob za účelem finančního prospěchu).

V situacích, kdy převládá kultura nesnášenlivosti, je původcem pronásledování často nestátní subjekt, přičemž poskytovatelé ochrany nemusí být schopni nebo ochotni poskytnout ochranu, nebo nabízená ochrana není účinná a má dočasnou povahu.

4.2. Gender

Pojem gender se týká vztahu mezi ženami a muži založeného na společensky nebo kulturně konstruovaných a vymezených identitách, statusu, rolích a povinnostech přisuzovaných jednomu či druhému pohlaví ⁽⁵²⁾.

40. bod odůvodnění kvalifikačního nařízení

Je rovněž nezbytné zavést společnou definici pojmu pronásledování z důvodu „příslušnosti k určité společenské skupině“. Pro účel vymezení určité společenské skupiny je třeba věnovat náležitou pozornost problémům plynoucím ze sexuální orientace či z pohlaví žadatele, včetně jeho genderové identity a vyjádření genderové příslušnosti, které by mohly souviset s určitými právními tradicemi a zvyklostmi, v jejichž důsledku dochází například k mrzačení pohlavních orgánů, nuceným sterilizacím či nuceným potratům, pokud mají souvislost s žadatelovou důvodnou obavou z pronásledování. Za určitých okolností by jedním ze znaků pro účely vymezení určité společenské skupiny mohlo být zdravotní postižení.

⁽⁵²⁾ UNHCR, [Směrnice k mezinárodní ochraně: Žádosti o přiznání právního postavení uprchlíka z důvodu sexuální orientace anebo genderové identity ve smyslu čl. 1A odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a/nebo Protokolu z roku 1967](#), 23. října 2012, bod 47.

První pododstavec čl. 10 odst. 1 kvalifikačního nařízení

[...] Pro účely určení příslušnosti k určité společenské skupině nebo vymezení rysu takové skupiny musí být náležitě uvážena hlediska spojená s pohlavím, včetně genderové identity a vyjádření genderové příslušnosti.

Čl. 9 odst. 2 písm. f) kvalifikačního nařízení

Za pronásledování ve smyslu odstavce 1 lze mimo jiné považovat toto jednání:

[...]

f) jednání namířené proti osobám určitého pohlaví nebo proti dětem.

V některých společnostech existují diskriminační právní předpisy a společenské praktiky, které se zaměřují na ženy pouze na základě jejich pohlaví. Pouhá existence takového právního předpisu nebo praxe sice automaticky neprokazuje existenci určité společenské skupiny, ale slouží jako klíčový ukazatel, který vyžaduje další posouzení v kontextu země původu. To zahrnuje posouzení toho, jak hluboce jsou tyto právní předpisy nebo praxe zakořeněny ve společenském vnímání genderové identity, jak jsou prosazovány nebo uplatňovány a jakým konkrétním způsobem neúměrně ovlivňují ženy. Komplexní analýza musí posoudit, zda tyto právní předpisy nebo praxe vytváří odlišnou identitu žen jako skupiny.

Soudní dvůr Evropské unie byl vyzván, aby rozhodl o výkladu příslušnosti k určité skupině v souvislosti se dvěma věcmi týkajícími se genderu.

Ve věci *WS* ⁽⁵³⁾ SDEU rozhodl, že v závislosti na okolnostech v zemi původu „**ženy**“ jako celek (viz oddíl [4.2.1. Určitá společenská skupina žen](#)) lze považovat za určitou společenskou skupinu. V témže rozsudku Soudní dvůr konstatoval, že **ženy, které odmítají uzavřít nucený sňatek nebo mu unikají**, (viz oddíl [4.2.2. Ženy, které odmítají uzavřít nucený sňatek nebo ho ukončit](#)) mohou také tvořit určitou společenskou skupinu v závislosti na podmínkách panujících v zemi původu.

Kromě toho ve věci *K a L* ⁽⁵⁴⁾ SDEU potvrdil, že v závislosti na okolnostech v zemi původu lze „**ženy, které se během svého pobytu v členském státě [Evropské unie] skutečně ztotožní se základní hodnotou rovnosti žen a mužů**“, považovat za příslušnice „určité společenské skupiny“ (viz oddíl [4.2.3. Ženy, které se ztotožňují s hodnotou genderové rovnosti](#)).

A konečně, kromě profilů, o nichž SDEU rozhodoval, se jedná o případy týkající se mrzačení ženských pohlavních orgánů (viz oddíl [4.2.4. Mrzačení ženských pohlavních orgánů](#)), jakož

⁽⁵³⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou [14](#).

⁽⁵⁴⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou [16](#).

i dalších profilů, které se v praxi běžně vyskytují (viz oddíl [4.2.5. Další možné profily související s genderem](#)).

4.2.1. Určitá společenská skupina žen

Ve věci *WS* Soudní dvůr rozhodl, že **ženy jako celek mohou tvořit určitou společenskou skupinu**, ale v závislosti na okolnostech v zemi původu i užší skupiny žen.

SDEU, WS, 2024 ⁽⁵⁵⁾

[...] Čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice 2011/95 musí být vykládán v tom smyslu, že v závislosti na podmínkách panujících v zemi původu mohou být považovány za příslušnice „určité sociální skupiny“ jakožto „důvodu pronásledování“, který může vést k přiznání postavení uprchlíka, jak ženy z této země jako celek, tak užší skupiny žen, které sdílejí další společný charakteristický rys. (bod 62)

a) Společné charakteristické rysy

Soud potvrdil, že **být ženou představuje vrozený charakteristický rys**. Soudní dvůr upřesnil, že to nevylučuje možnost, aby ženy měly další vrozené nebo jiné společné charakteristické rysy.

Skutečnost, že se jedná o ženu, postačuje ke splnění první podmínky pro určení určité společenské skupiny žen.

SDEU, WS, 2024 ⁽⁵⁶⁾

Zadruhé, pokud jde o první podmínku pro identifikaci „určité sociální skupiny“ stanovenou v čl. 10 odst. 1 písm. d) prvním pododstavci směrnice 2011/95 a připomenutou v bodě 40 tohoto rozsudku, a sice sdílet alespoň jeden ze tří identifikačních znaků uvedených v tomto ustanovení, je třeba podotknout, že skutečnost, že se jedná o ženu, představuje vrozený charakteristický rys, a je tudíž dostatečná ke splnění této podmínky. (bod 49)

To nevylučuje, že ženy sdílející další společný rys, jako je například jiný vrozený charakteristický rys, nebo společná minulost, kterou nelze změnit, jako je zvláštní rodinná situace, anebo charakteristika či přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro identitu nebo svědomí, že tyto ženy nemají být nuceny, aby se jí zřekly, mohou být rovněž příslušnice „určité sociální skupiny“ ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice 2011/95. (bod 50)

b) Odlišná identita

Aby bylo možné určit, zda ženy jako celek tvoří v dané zemi původu určitou společenskou skupinu, musí odpovědný úředník posoudit, zda jsou ženy společně vnímány okolní společností jako odlišné. To zahrnuje komplexní hodnocení toho, jak společenské normy,

⁽⁵⁵⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou [14](#).

⁽⁵⁶⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou [14](#).

právní rámce a kulturní postoje vůči ženám utvářejí jejich kolektivní identitu. Posouzení musí být založeno na objektivním pochopení společenského kontextu a musí zajistit, aby postavení žen jako společenské skupiny bylo hodnoceno ve vztahu k širší dynamice genderu, moci a pronásledování v konkrétní zemi původu.

Ve věci *WS* Soudní dvůr uvádí, že odlišná identita může vyplývat ze společenských, morálních nebo právních norem v zemi původu.

SDEU, *WS*, 2024 ⁽⁵⁷⁾

Zatřetí, pokud jde o druhou podmínku pro identifikaci „určité sociální skupiny“, která se týká „odlišné identity“ skupiny v zemi původu, je nutno konstatovat, že ženy mohou být okolní společností vnímány jako odlišné a v této společnosti jim může být přiznána odlišná identita zejména z důvodu společenských, morálních nebo právních norem platných v zemi jejich původu. (bod 52)

Kromě toho může existence diskriminace nebo pronásledování žen z důvodu jejich pohlaví představovat relevantní faktor pro určení, že ženy jsou jako celek vnímány jako odlišné, zejména z hlediska společenských, morálních nebo právních norem dané země původu.

Skutečnost, že v dané zemi původu jsou ženy z důvodu svého pohlaví „vystaveny fyzickému nebo psychickému násilí, včetně sexuálního násilí a domácího násilí“, podporuje zjištění, že ženy mohou mít v dané zemi odlišnou identitu ⁽⁵⁸⁾.

SDEU, *WS*, 2024 ⁽⁵⁹⁾

[...] Na ženy jako celek lze tudíž nahlížet tak, že přísluší k „určité sociální skupině“ ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice 2011/95, pokud je prokázáno, že v zemi jejich původu jsou z důvodu svého pohlaví vystaveny fyzickému nebo psychickému násilí, včetně sexuálního násilí a domácího násilí. (bod 57)

c) Spojitost

V zemích původu, kde byla zjištěna existence určité společenské skupiny žen, **pouhá skutečnost, že žadatelka je žena, nestačí k tomu, aby měla nárok na postavení uprchlíka.**

Ostatní kvalifikační kritéria definice uprchlíka musí být splněna. Zejména je třeba prokázat, že žadatelka má odůvodněné obavy z pronásledování z toho důvodu, že je členkou určité společenské skupiny žen.

⁽⁵⁷⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou [14](#).

⁽⁵⁸⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou [14](#), bod 57.

⁽⁵⁹⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou [14](#).

4.2.2. Ženy, které odmítají uzavřít nucený sňatek nebo ho ukončí

Ve věci *WS* Soudní dvůr potvrdil, že v zemích, kde nucený sňatek představuje společenskou normu, mohou být ženy, které odmítají uzavřít nucený sňatek nebo které tuto společenskou normu překračují tím, že takovéto manželství ukončí, považovány za osoby tvořící určitou společenskou skupinu.

a) Společné charakteristické rysy

Soudní dvůr rozhodl, že odmítnutí nebo ukončení (nuceného) sňatku lze považovat za „společnou minulost, kterou nelze změnit“.

SDEU, *WS*, 2024 ⁽⁶⁰⁾

S ohledem na informace uvedené v předkládacím rozhodnutí je třeba poukázat zejména na to, že skutečnost, že ženy unikly nucenému sňatku nebo v případě sezdáných žen opustily své domácnosti, může být považována za „společnou minulost, kterou nelze změnit“ ve smyslu tohoto ustanovení. (bod 51)

b) Odlišná identita

Ženy, které sdílejí tuto společnou minulost (tj. unikly z nuceného sňatku nebo se provdaly a opustily svůj domov), mohou být považovány za osoby tvořící určitou společenskou skupinu, pokud se zjistí, že jsou okolní společností v zemi původu vnímány jako odlišné.

Odlišná identita může vyplývat z existence společenských, morálních nebo právních norem, včetně praxe nucených sňatků.

Kromě toho může existence diskriminace a/nebo pronásledování žen, které odmítají uzavřít nucený sňatek nebo které ukončením nucených sňatků porušují společenské normy, podpořit zjištění, že okolní společnost je vnímá jako odlišné. Takové činy mohou zahrnovat například stigmatizaci, ostrakizaci, násilné činy nebo společenské vyloučení ⁽⁶¹⁾.

SDEU, *WS*, 2024 ⁽⁶²⁾

[...] ženy, které odmítají uzavřít nucený sňatek, pokud taková praxe může být v jejich společnosti považována za společenskou normu, nebo takovou normu poruší tím, že tento sňatek ukončí, mohou být považovány za příslušnice sociální skupiny s odlišnou identitou v jejich zemi původu, pokud jsou v důsledku těchto jednání stigmatizovány a vystaveny nesouhlasu okolní společnosti, což vede k jejich sociálnímu vyloučení nebo k násilným činům. (bod 58)

⁽⁶⁰⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14.

⁽⁶¹⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14, bod 58.

⁽⁶²⁾ SDEU, 2024, [WS](#), op. cit., pozn. pod čarou 14.

4.2.3. Ženy, které se ztotožňují s hodnotou genderové rovnosti

Ve věci *K a L* SDEU rozhodl, že v závislosti na okolnostech v zemi původu mohou být **ženy, včetně nezletilých, které se během jejich pobytu v členském státě skutečně ztotožní se základní hodnotou rovnosti žen a mužů**, považovány za osoby patřící k „určité společenské skupině“.

SDEU, *K a L*, 2024 ⁽⁶³⁾

... Čl. 10 odst. 1 písm. d) a odst. 2 směrnice 2011/95 musí být vykládán v tom smyslu, že v závislosti na podmínkách panujících v zemi původu mohou být ženy, které jsou státními příslušnicemi této země, včetně těch nezletilých, které sdílejí jako společný charakteristický rys skutečné ztotožnění se se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, k němuž došlo během jejich pobytu v členském státě, považovány za příslušnice „určité společenské vrstvy [sociální skupiny]“, což představuje „důvod pronásledování“, který může vést k přiznání postavení uprchlíka. (bod 64)

a) Společné charakteristické rysy

Soudní dvůr rozhodl, že skutečnost, že se žena skutečně ztotožňuje se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, lze považovat za „**charakteristiku či přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro jejich totožnost nebo svědomí, že daná osoba by neměla být nucena, aby se jich zřekla**“.

Skutečnost, že se žadatelka nepovažuje za součást skupiny s ostatními ženami, které sdílejí stejnou základní hodnotu, je irelevantní. Přesvědčení o genderové rovnosti je nedílnou součástí její identity a nevyžaduje, aby byla příslušnost ke skupině uznána za charakteristický rys jejího svědomí a osobní integrity ⁽⁶⁴⁾.

SDEU, *K a L*, 2024 ⁽⁶⁵⁾

V tomto ohledu, jak zaprvé uvádí generální advokát v bodě 34 svého stanoviska, skutečné ztotožnění se ženy se základní hodnotou rovnosti žen a mužů v tom, že předpokládá vůli využívat této rovnosti v každodenním životě, znamená, že může svobodně činit vlastní životní rozhodnutí, zejména pokud jde o vzdělání a volbu povolání, rozsah a povahu aktivit ve veřejné sféře, možnost dosáhnout ekonomické nezávislosti prací mimo domov, rozhodování o tom, zda bude žít sama, nebo s rodinou, a volbu partnera, což jsou volby, které jsou zásadní pro její identitu. Za těchto podmínek může být skutečné ztotožnění se státní příslušnice třetí země se základní hodnotou rovnosti žen a mužů považována za „charakteristiku nebo přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro identitu nebo svědomí, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla“. V tomto ohledu je irelevantní okolnost, že se tato státní příslušnice nedomnívá, že tvoří určitou skupinu s ostatními státními příslušnicemi třetích zemí nebo se všemi ženami, které se ztotožňují s touto základní hodnotou. (bod 44)

⁽⁶³⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16.

⁽⁶⁴⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16.

⁽⁶⁵⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16.

Soudní dvůr dále potvrdil, že skutečnost, že mladé ženy, včetně nezletilých ⁽⁶⁶⁾, pobývaly v členském státě během fáze svého života, v níž se utváří identita člověka, a že se během tohoto pobytu skutečně ztotožnily se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, může představovat „společnou minulost, kterou nelze změnit“ ⁽⁶⁷⁾.

SDEU, K a L, 2024 ⁽⁶⁸⁾

[...] okolnost, že mladé ženy, které jsou státními příslušnicemi třetí země, pobývaly v hostitelském členském státě v té etapě svého života, během níž se utváří identita člověka, a že se během tohoto pobytu skutečně ztotožnily se základní hodnotou rovnosti mužů a žen, může představovat „společnou minulost, kterou nelze změnit“ ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. d) prvního pododstavce první odrážky směrnice 2011/95. (bod 45)

Ztotožnění se se základní hodnotou rovnosti žen a mužů nevyžaduje nutně politickou nebo náboženskou příslušnost. V určitých kontextech se však tato identifikace může křížit s politickým nebo náboženským přesvědčením a pronásledování na základě této identifikace může mít více důvodů. Pokud se angažovanost jednotlivce v oblasti genderové rovnosti shoduje s politickými nebo náboženskými hodnotami, může být pronásledování za zastávání takového přesvědčení přičítáno příslušnosti k určité společenské skupině, stejně jako zastávání určitých politických názorů nebo náboženství. V těchto případech není pronásledování způsobeno pouze přesvědčením jednotlivce o genderové rovnosti, ale také tím, že se toto přesvědčení může překrývat s širšími politickými nebo náboženskými ideologiemi, což podle definice uprchlíka činí jednotlivce zranitelným vůči pronásledování z více důvodů ⁽⁶⁹⁾.

Rozhodující orgán musí ověřit, zda se žadatelé **skutečně** ztotožňují se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, tj. že se žadatelé snaží této rovnosti využít ve svém každodenním životě, a že je tato hodnota nedílnou součástí jejich identity. Od žadatele **by se nemělo očekávat**, že bude tuto identifikaci **skrývat nebo že bude při jejím vyjadřování umírněný** ⁽⁷⁰⁾.

➤ **Ztotožnění se se základní hodnotou rovnosti žen a mužů**

Soudní dvůr poskytl prvky toho, co je třeba chápat v souvislosti s „ženami, které se ztotožňují se základní hodnotou rovnosti žen a mužů“. Podle Soudního dvora to pro ženu znamená:

že může svobodně činit vlastní životní rozhodnutí, zejména pokud jde o vzdělání a volbu povolání, rozsah a povahu aktivit ve veřejné sféře, možnost dosáhnout ekonomické nezávislosti prací mimo domov, rozhodování o tom, zda bude žít sama, nebo s rodinou, a volbu partnera, což jsou volby, které jsou zásadní pro její identitu ⁽⁷¹⁾.

⁽⁶⁶⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 45.

⁽⁶⁷⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 45.

⁽⁶⁸⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16.

⁽⁶⁹⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 52.

⁽⁷⁰⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 63.

⁽⁷¹⁾ SDEU, 2024, [K a L](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 44.

Soudní dvůr potvrdil, že skutečnost, že se žadatelka během svého pobytu v členském státě skutečně ztotožňuje se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, **nelze považovat za okolnosti, které si vytvořila vlastním rozhodnutím** po opuštění země původu. Kromě toho tuto skutečnost také **nelze považovat za činnosti, které žadatelka vykonávala** po opuštění země původu **pouze nebo hlavně za účelem vytvoření podmínek nezbytných k žádosti o mezinárodní ochranu** ve smyslu čl. 5 odst. 2 kvalifikačního nařízení (⁷²).

b) Odlišná identita

Ženy, které se během svého pobytu v členském státě skutečně ztotožňují se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, mohou mít ve své zemi původu odlišnou identitu, neboť mohou být na základě této identifikace a v důsledku **společenských, morálních nebo právních norem** vnímány jako odlišné (⁷³).

4.2.4. Mrzačení ženských pohlavních orgánů

Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje mrzačení ženských pohlavních orgánů jako všechny úkony, které zahrnují částečné nebo úplné odnětí vnějších ženských genitálií či jiné poranění ženských pohlavních orgánů z nelékařských důvodů (⁷⁴).

Mrzačení ženských pohlavních orgánů je škodlivá tradiční praktika a je považováno za porušování lidských práv dívek a žen (⁷⁵).

Jak bylo uvedeno výše, 40. bod odůvodnění kvalifikačního nařízení výslovně odkazuje na „určité právní tradice a zvyklosti, v jejichž důsledku dochází například k mrzačení pohlavních orgánů“, které by při posuzování žádosti měly být náležitě zohledněny.

a) Společné charakteristické rysy

V závislosti na konkrétním kontextu země původu mohou určitou společenskou skupinu tvořit ženy a dívky, které sdílejí společné charakteristické rysy, že buď nepodstoupily mrzačení ženských pohlavních orgánů v souladu s místními tradicemi, nebo které tuto praktiku nadále odmítají podstoupit. Tuto skupinu lze definovat na základě více aspektů: může být založena na vrozených charakteristických rysech, například věku, pohlaví nebo etnickém původu, na společné minulosti, například rozhodnutí nepodstupovat mrzačení ženských pohlavních orgánů, a/nebo na charakteristice či přesvědčení, které jsou zásadní pro jejich identitu nebo svědomí, zejména osobním nebo kulturním přesvědčením proti mrzačení ženských pohlavních orgánů.

(⁷²) SDEU, 2024, [KaL](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 62.

(⁷³) SDEU, 2024, [KaL](#), op. cit., pozn. pod čarou 16, bod 49.

(⁷⁴) WHO, *Classification of female genital mutilation* (Klasifikace mrzačení ženských pohlavních orgánů), 2007.

(⁷⁵) WHO, [Vymýcení mrzačení ženských pohlavních orgánů – společné prohlášení OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM](#), WHO, s. 8.

Může se týkat také žen a dívek, které již podstoupily určitý druh mrzačení ženských pohlavních orgánů, ale stále čelí riziku, že budou podrobeny ještě dalšímu druhu mrzačení ženských pohlavních orgánů ⁽⁷⁶⁾.

b) Odlišná identita

Pro určení, zda skupina žen a dívek, které nepodstoupily mrzačení ženských pohlavních orgánů v souladu s místními tradičními praktikami, představuje určitou společenskou skupinu, je nezbytné posoudit, zda má tato skupina v příslušné zemi původu odlišnou identitu. To zahrnuje i zkoumání, zda jsou tyto ženy a dívky okolní společností vnímány jako odlišné.

V zemích nebo regionech, kde je mrzačení ženských pohlavních orgánů rozšířeno, mohou být ženy a dívky, které se této praxi nepodrobily nebo u nichž se má za to, že se jí nepodrobily „dostatečně“ podle místních norem, považovány za odlišné a oddělené od těch, které tomuto postupu byly podrobeny. O jejich odlišné identitě může svědčit společenská ostrakizace, protože tyto ženy a dívky mohou být svou komunitou stigmatizovány jako „nečisté“ nebo „morálně pochybné“. Odmítavý postoj společnosti se může projevat například tím, že muži odmítají uzavírat manželství se ženami, které mrzačení ženských pohlavních orgánů nepodstoupily, což je dále izoluje od širšího společenského prostředí.

Ženy a dívky, které se aktivně staví proti mrzačení ženských pohlavních orgánů nebo se této škodlivé praxi odmítají účastnit, mohou být navíc považovány za osoby, které porušují zakořeněné společenské zvyklosti, což je vystavuje značné stigmatizaci a diskriminaci. To platí nejen pro ženy a dívky samotné, ale může se vztahovat i na muže, kteří se staví proti mrzačení ženských pohlavních orgánů jménem svých dcer. V těchto souvislostech může odmítnutí přizpůsobit se společenským očekáváním ohledně mrzačení ženských pohlavních orgánů i aktivní postoj proti němu vytvořit jasnou a definovatelnou společenskou skupinu, která se vyznačuje pronásledováním nebo rizikem újm.

c) Spojitost

Prokázání příslušnosti žadatele k určité společenské skupině (v tomto případě by se mohlo jednat o „dívky nebo ženy, které nepodstoupily mrzačení ženských pohlavních orgánů a/nebo je odmítají v zemi X podstoupit“) k získání postavení uprchlíka nepostačuje.

Pro zahrnutí do definice uprchlíka musí být splněna i další kritéria. Zejména musí existovat nexus (tj. příčinná souvislost) mezi příslušností žadatele k určité společenské skupině a odůvodněnými obavami z pronásledování nebo neexistencí ochrany před takovým pronásledováním.

V tomto případě, kdy obávanou formou pronásledování představuje donucení podstoupit mrzačení ženských pohlavních orgánů, bude snadné prokázat příčinnou souvislost mezi aktem pronásledování a důvodem. Kromě toho mohou existovat i další rizika pronásledování, například závažné formy diskriminace nebo ostrakizace.

⁽⁷⁶⁾ UNHCR, [Guidance note on refugee claims relating to female genital mutilation](#) (Pokyny k nárokům uprchlíků v souvislosti s mrzačením ženských pohlavních orgánů), květen 2009, s. 5, bod 6.

4.2.5. Další možné profily související s genderem

Níže je uveden seznam běžně se vyskytujících příkladů žen, které sdílejí další společné charakteristické rysy, jež by je mohly potenciálně kvalifikovat jako osoby tvořící určitou společenskou skupinu v konkrétních zemích původu. Je důležité zdůraznit, že tyto příklady nejsou univerzálně použitelné pro všechny země nebo společnosti. Uznání určité společenské skupiny musí být vždy posuzováno v konkrétním kontextu země původu s přihlédnutím k jedinečným kulturním, právním a společenským okolnostem, které mohou mít dopad na uznání této skupiny a na rizika, jimž čelí. Každý případ by proto měl být posouzen na základě důkladného pochopení místního kontextu a zkušeností žen v rámci této konkrétní společnosti.

- **Ženy, které se staly oběťmi znásilnění nebo jiných forem sexuálního násilí** a které čelí stigmatizaci ze strany okolní společnosti.
- **Ženy, které se dříve živily prostitucí**, a které čelí ostrakizaci nebo jiným formám diskriminace, trestání či špatnému zacházení.
- **Ženy, které přežily obchodování s lidmi** a které jsou ostrakizovány svou rodinou a společností obecně (viz oddíl [4.4. Oběti obchodování s lidmi](#)).
- **Ženy, které porušují společenské zvyklosti**, např. ženy, které na základě hluboce zakořeněného přesvědčení odmítají dodržovat tradiční kulturní normy týkající se „očekávané“ role ženy v rodině. Patří mezi ně profily popsané v oddíle [4.2.2. Ženy, které odmítají uzavřít nucený sňatek nebo ho ukončit](#)) a oddíle [4.2.3. Ženy, které se ztotožňují s hodnotou genderové rovnosti](#)).

4.3. Děti

Podle Úmluvy o právech dítěte je dítětem každá lidská bytost mladší 18 let.

37. bod odůvodnění kvalifikačního nařízení zní:

Pronásledování osob určitého pohlaví nebo dětí může za určitých okolností zahrnovat také nábor nezletilých, mrzačení pohlavních orgánů, nucené sňatky, obchodování s dětmi a dětskou práci a obchodování s lidmi za účelem jejich sexuálního vykořisťování.

Situaci dětí mohou významně ovlivnit určité faktory, například jejich skutečný věk (zejména velmi malých dětí) a neexistující podpůrné sociální síť nebo jejich nedostatky. Při určování, zda děti patří k určité společenské skupině, je třeba tyto prvky vždy pečlivě zvážit.

Níže je uveden seznam často se vyskytujících příkladů skupin dětí, které by vzhledem ke svým společným charakteristikám mohly být v konkrétních zemích původu považovány za určitou společenskou skupinu. Je však nezbytné zdůraznit, že tyto příklady nejsou obecně použitelné ve všech zemích nebo společnostech. Existenci a uznání určité společenské skupiny je třeba posuzovat v konkrétním kontextu země původu, nebo dokonce konkrétních regionů v rámci této země.

- **Dívky s neporušenými pohlavními orgány, které odmítají podstoupit mrzačení ženských pohlavních orgánů** (viz profil v oddíle [4.2.5. Další možné profily související s genderem](#)).
- **Děti, které odmítají dodržovat tradiční kulturní normy a které jsou okolní společností vnímány jako odlišné**, např. dívky, které studují nebo chodí do školy v kulturách, kde je přístup ke vzdělání vyhrazen chlapcům, a dále děti, které odmítají nucené sňatky.
- **Oběti obchodování s dětmi, které jsou ostrakizovány** (viz oddíl [4.4. Oběti obchodování s lidmi](#)). Děti jsou vůči obchodování s lidmi obzvláště zranitelné, a to včetně obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, sňatků, domácí práce, novodobého otroctví, žebrání, nezákonného osvojení, trestné činnosti.
- **Děti obviněné z čarodějnictví.**

4.4. Oběti obchodování s lidmi

Definici obchodování s lidmi přináší směrnice 2011/36/EU ⁽⁷⁷⁾.

Článek 2 směrnice 2011/36/EU

1. Členské státy přijmou opatření nezbytná k zajištění trestnosti těchto úmyslných jednání za účelem vykořisťování:
najímaní, převoz, převod, ukryvání nebo příjem osob, včetně výměny či předání kontroly nad těmito osobami, za použití hrozeb, síly či jiných forem nátlaku, únosu, podvodu, klamu, zneužití moci či zranitelného postavení nebo poskytnutím či obdržením platby či výhod s cílem získat souhlas osoby, jež má kontrolu nad jinou osobou.
2. Zranitelným postavením je taková situace, v níž dotčená osoba nemá jinou skutečnou nebo přijatelnou možnost, než podvolit se zneužívání.
3. Vykořisťování zahrnuje přinejmenším zneužívání prostituce jiných osob nebo jiné formy pohlavního vykořisťování, nucenou práci či služby, včetně žebrání, otroctví či praktiky podobné otroctví, nevolnictví nebo využívání jiných osob k trestné činnosti či odebrání lidských orgánů, nebo zneužívání náhradního mateřství, nuceného sňatku nebo nezákonného osvojení.“

Případy obchodování s lidmi mohou zahrnovat celou řadu situací, například:

- oběti, které **byly obětí obchodování s lidmi ve své zemi původu a které uprchly** do země azylu, aby požádaly o mezinárodní ochranu,

⁽⁷⁷⁾ [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU](#) ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV (Úř. věst. L 101, 15.4.2011).

- oběti, které byly **předmětem obchodování s lidmi mimo zemi původu**, ať už ve třetí zemi (např. v tranzitní zemi), nebo v zemi azylu, a které žádají o mezinárodní ochranu,
- osoby, které nikdy nebyly obětí obchodování s lidmi, ale **které se obávají, že se stanou oběťmi obchodování s lidmi** v zemi původu, a které uprchly do země azylu, aby požádaly o mezinárodní ochranu.

Tento oddíl se zaměřuje na určité společenské skupiny tvořené bývalými oběťmi obchodování s lidmi. Nevztahuje se na případ osob, které nikdy nebyly obětí obchodování s lidmi a které jsou vystaveny riziku, že se stanou oběťmi obchodování s lidmi z důvodu své příslušnosti k určité společenské skupině.

4.4.1. Společné charakteristické rysy

Bývalé oběti obchodování s lidmi lze považovat za skupinu osob, které sdílejí společnou minulou zkušenost, neboť byly obětí s obchodováním s lidmi, což lze považovat za „společnou minulost, kterou nelze změnit“.

4.4.2. Odlišná identita

Pro prokázání existence určité společenské skupiny je třeba prověřit, zda skupina definovaná sdílenými společnými charakteristickými rysy má v příslušné zemi původu odlišnou identitu.

Skutečnost, že jsou oběti obchodování s lidmi ve své zemi nebo oblasti původu stigmatizovány, vylučovány ze společnosti nebo diskriminovány, může být známkou toho, že jsou okolní společnosti vnímány jako odlišné, a že je tedy splněno kritérium odlišné identity podle čl. 10 odst. 1 písm. d) kvalifikačního nařízení. Vnímání často závisí na typu vykořisťování, kterému byla oběť vystavena. Například na oběti pracovního vykořisťování nebo krádeže orgánů může být nahlíženo jinak než na oběti sexuálního vykořisťování.

4.4.3. Spojitost

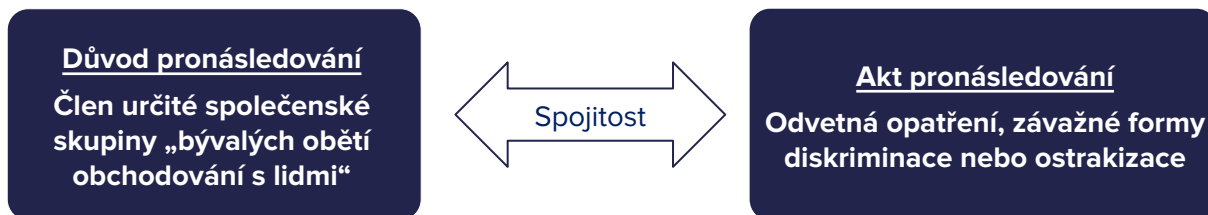
Prokázání příslušnosti žadatele k určité společenské skupině (v tomto případě by se mohlo jednat o „bývalé oběti obchodování s lidmi“) nepostačuje k získání postavení uprchlíka.

Pro zahrnutí do definice uprchlíka musí být splněna i další kritéria. Zejména musí existovat nexus (tj. příčinná souvislost) mezi příslušností žadatele k určité společenské skupině „bývalých obětí obchodování s lidmi“ a odůvodněnými obavami z pronásledování nebo neexistencí ochrany před takovým pronásledováním.

Jako příslušník určité společenské skupiny „bývalých obětí obchodování s lidmi“ může být žadatel vystaven různým aktům pronásledování, jako jsou odvetná opatření, závažné formy diskriminace nebo ostrakizace.

V druhém případě by situace vypadala tak, jak je popsáno níže.

4.5. Osoby žijící se zdravotním postižením a nemocemi

V této části se zkoumají různé profily, např. osoby narozené se zdravotním postižením nebo vrozenou poruchou, osoby, které jsou zdravotně postižené v důsledku války, jejích následků nebo v důsledku úrazu, nebo osoby trpící vážným onemocněním.

4.5.1. Společné charakteristické rysy

Osoby žijící s nemocí, zdravotním postižením nebo genetickou poruchou lze v závislosti na jejich individuální situaci považovat buď za osoby sdílející vrozený charakteristický rys, nebo za osoby sdílející společnou minulost, kterou nelze změnit.

4.5.2. Odlišná identita

Diskriminace a stigmatizace osob žijících se zdravotním postižením nebo určitými nemocemi může mít různé formy a vyplývat z právních předpisů, zvyků, tradic nebo mýtů. V závislosti na osobních okolnostech se diskriminace může vztahovat na všechny oblasti společenského života, a to včetně přístupu ke vzdělání, zaměstnání nebo zdravotní péči, a obecněji na uplatňování široké škály občanských, politických, hospodářských, společenských a kulturních práv.

4.5.3. Spojitost

Prokázání příslušnosti žadatele k určité společenské skupině (v tomto případě by se mohlo jednat o „osoby žijící s (název zdravotního postižení nebo nemoci)“), nepostačuje k získání postavení uprchlíka.

Pro zahrnutí do definice uprchlíka musí být splněna i další kritéria. Zejména musí existovat nexus (tj. příčinná souvislost) mezi příslušností žadatele k určité společenské skupině a odůvodněnými obavami z pronásledování nebo neexistencí ochrany před takovým pronásledováním.

V některých případech mohou být osoby žijící se zdravotním postižením nebo osoby trpící určitými tělesnými nebo duševními nemocemi ohroženy závažným porušováním lidských práv, a tudíž mohou mít odůvodněné obavy ze zabití, mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání. V závislosti na souvislostech v zemi původu a na individuálních okolnostech může závažná diskriminace a stigmatizace osob žijících se zdravotním postižením nebo nemocemi rovněž představovat pronásledování ve smyslu článku 9 kvalifikačního nařízení.

Stejně jako u všech profilů a příkladů uvedených v těchto pokynech mají níže uvedené profily ilustrovat uplatňování zásad popsanych v předchozích oddílech. Nelze je abstraktně považovat za určité společenské skupiny, protože existenci určitých společenských skupin lze určit pouze s ohledem na konkrétní kontext v zemi původu.

4.5.4. Osoby žijící se zdravotním postižením

Osoby žijící se zdravotním postižením zahrnují osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními ⁽⁷⁸⁾.

a) Společné charakteristické rysy

V závislosti na osobní situaci lze osoby žijící se zdravotním postižením považovat buď za osoby, které sdílejí vrozený charakteristický rys, nebo za osoby, které sdílejí společnou minulost, kterou nelze změnit.

b) Odlišná identita

V závislosti na konkrétním kontextu v zemi původu a na osobních okolnostech mohou osoby žijící se zdravotním postižením čelit diskriminaci a stigmatizaci v mnoha oblastech života. Taková diskriminace a stigmatizace osob s určitým zdravotním postižením může naznačovat, že tyto osoby jsou okolní společností vnímány jako odlišné, a proto mají v zemi svého původu odlišnou identitu ⁽⁷⁹⁾.

c) Spojitost

Prokázání příslušnosti žadatele k určité společenské skupině (v tomto případě by se mohlo jednat o „osoby žijící s (název zdravotního postižení)“), nepostačuje k získání postavení uprchlíka.

Pro zahrnutí do definice uprchlíka musí být splněna i další kritéria. Zejména musí existovat nexus (tj. příčinná souvislost) mezi příslušností žadatele k určité společenské skupině a odůvodněnými obavami z pronásledování nebo neexistencí ochrany před takovým pronásledováním.

V závislosti na podmínkách panujících v zemi původu a na individuálních okolnostech mohou být příslušníci určité společenské skupiny „osob žijících se zdravotním postižením“ vystaveni různým aktům pronásledování, včetně závažného porušování lidských práv.

⁽⁷⁸⁾ Článek 1 [Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a opční protokol](#), Organizace spojených národů, (A/RES/61/106), přijatá dne 13. prosince 2006 v sídle OSN v New Yorku, vstoupil v platnost dne 3. května 2008.

⁽⁷⁹⁾ OSN, [Report of the Office of the High Commissioner for Human Rights – Equality and non-discrimination under article 5 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities](#) (Zpráva Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva – rovnost a zákaz diskriminace podle článku 5 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením), 9. prosince 2016, s. 4, bod 6.

Může se rovněž stát, že diskriminace a stigmatizace osob žijících se zdravotním postižením představují pronásledování ve smyslu článku 9 kvalifikačního nařízení.

4.5.5. Osoby žijící s albinismem

Albinismus je vzácné, nenakažlivé, geneticky dědičné onemocnění, které postihuje lidi na celém světě bez ohledu na etnický původ nebo pohlaví. Je důsledkem značného deficitu v produkci melaninu a vyznačuje se částečnou nebo úplnou absencí pigmentu v kůži, vlasech a očích ⁽⁸⁰⁾.

a) Společné charakteristické rysy

Osoby žijící s albinismem lze považovat za osoby sdílející vrozený charakteristický rys.

b) Odlišná identita

V závislosti na souvislostech v zemi původu mohou osoby s albinismem čelit mnoha formám diskriminace, a to kvůli právním předpisům, tradicím, zvykům nebo panujícím mýtům ⁽⁸¹⁾.

Tyto druhy diskriminace mohou podpořit závěr, že osoby žijící s albinismem jsou okolní společností vnímány jako odlišné, a proto mají v těchto konkrétních zemích, kde taková diskriminace existuje, odlišnou identitu.

c) Spojitost

Prokázání příslušnosti žadatele k určité společenské skupině (v tomto případě by se mohlo jednat o „osoby žijící s albinismem“) nepostačuje, aby bylo možné získat postavení uprchlíka.

Pro zahrnutí do definice uprchlíka musí být splněna i další kritéria. Zejména musí existovat nexus (tj. příčinná souvislost) mezi příslušností žadatele k určité společenské skupině a odůvodněnými obavami z pronásledování nebo neexistencí ochrany před takovým pronásledováním.

V závislosti na souvislostech v zemi původu a na individuálních okolnostech mohou osoby žijící s albinismem čelit riziku závažného porušování lidských práv, včetně zabití, mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení.

Závažná diskriminace a stigmatizace osob žijících s albinismem může rovněž představovat pronásledování ve smyslu článku 9 kvalifikačního nařízení.

⁽⁸⁰⁾ Rada OSN pro lidská práva, [Report of the Independent Expert on the enjoyment of human rights by persons with albinism](#) (Zpráva nezávislého odborníka o požívání lidských práv osobami s albinismem), A/HRC/31/63, 18. ledna 2016, s. 5, bod 12.

⁽⁸¹⁾ Rada OSN pro lidská práva, [Report of the Independent Expert on the enjoyment of human rights by persons with albinism](#) (Zpráva nezávislého odborníka o požívání lidských práv osobami s albinismem), A/HRC/31/63, 18. ledna 2016, s. 6, body 14 a 16.

Klíčové body k zapamatování

V celé příručce se opakuje sedm obecných úvah. Jsou zde uvedeny jako klíčové body, které je třeba mít na paměti vždy, když se zabýváme pojmem příslušnosti k určité společenské skupině.

Příslušnost k určité společenské skupině sama o sobě k přiznání postavení uprchlíka nestačí. Musí být splněny i další prvky definice uprchlíka, včetně existence odůvodněného strachu z pronásledování a jeho souvislosti s konkrétním důvodem.

- Pouhé prokázání příslušnosti žadatele k určité společenské skupině k tomu, aby mu bylo přiznáno postavení uprchlíka, nestačí. Ve skutečnosti musí být pro zahrnutí do definice uprchlíka splněna i další kritéria. Žadatel musí mít zejména odůvodněné obavy z pronásledování, musí existovat nexus (tj. příčinná souvislost) mezi příslušností žadatele k určité společenské skupině a pronásledováním (nebo neexistencí ochrany před takovým pronásledováním) a musí být prokázáno, že v zemi původu není k dispozici žádná ochrana.
- V kontextu posuzování žádosti o mezinárodní ochranu se o příslušnosti k určité společenské skupině diskutuje pouze ve spojení se obavami z pronásledování. Příslušnost k určité společenské skupině není samostatný pojem. Musí být posuzována pouze v kontextu, v němž lze prokázat obavu z pronásledování v zemi původu.

Více informací viz oddíl [3.5 Spojitost \(v důsledku\)](#).

Určitá společenská skupina se skládá z členů, kteří sdílejí jiné společné charakteristické rysy než pouhý fakt, že se obávají pronásledování.

- Stejně jako by příslušnost k určité společenské skupině neměla být posuzována mimo kontext obav z pronásledování, není sdílená obava z pronásledování sama o sobě dostatečným důvodem k vyvození závěru o existenci určité společenské skupiny. Jinými slovy, skupina nemůže existovat pouze proto, že jí hrozí riziko pronásledování.

Více informací viz oddíl [3.2 Společné charakteristické rysy](#).

Existenci určité společenské skupiny je vždy třeba analyzovat podle podmínek panujících v zemi původu a s ohledem na okolní společnost.

- Existence určité společenské skupiny závisí na vnitrostátním kontextu v zemi původu. Zejména je třeba prokázat odlišnou identitu ve vztahu k příslušné zemi, kde by skupina měla být „vnímána okolní společností jako odlišná“.

- Nelze proto uvést nebo určit seznam profilů, které by v obecné rovině představovaly určité společenské skupiny, a které by byly platné bez ohledu na zemi původu. Všechny příklady uvedené v těchto pokynech jsou určeny pouze k ilustraci základní právní analýzy.

Více informací viz oddíl [3.3 Odlišná identita](#).

Definice „příslušnosti k určité společenské skupině“ vychází z kumulativního přístupu.

- Ustanovení čl. 10 odst. 1 písm. d) kvalifikačního nařízení stanoví, že pro určení příslušnosti k určité společenské skupině musí být v souhrnu splněny dvě podmínky: společné charakteristické rysy a vnímaná odlišná identita.

Více informací viz oddíl [3.1 Kumulativní přístup](#).

Velikost skupiny není důležitá.

- Je-li to možné, může být vhodnější definovat konkrétnější skupiny. Skutečná velikost populace zařazené do určité společenské skupiny však stejně jako u ostatních důvodů pronásledování není pro zjištění její existence relevantní.

Více informací viz oddíl [3.4 Členství](#).

Soudržnost skupiny jako takové není vyžadována.

- Soudržnost mezi členy skupiny není vyžadována. Členové skupiny se nemusí navzájem znát, ani nemusí být nijak propojeni.

Více informací viz oddíl [3.4 Členství](#).

Ne všichni členové skupiny musí být ohroženi pronásledováním.

- Není nutné, aby všichni členové skupiny byli vyčleňováni z důvodu pronásledování.

Více informací viz oddíl [3.6 Specifické úvahy](#).

5. Judikatura EU

Níže je uvedena judikatura SDEU, která je zohledněna pro účely těchto pokynů.

SDEU, *Shrnutí rozsudku – X, Y a Z, 2013* (výňatky) ⁽⁸²⁾

1. Článek 10 odst. 1 písm. d) směrnice 2004/83 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany, musí být vykládán tak, že existence trestněprávní úpravy, která se vztahuje specificky na homosexuály, umožňuje konstatovat, že na tyto osoby je nutné pohlížet tak, že tvoří určitou společenskou vrstvu.

Článek 10 odst. 1 směrnice, který definuje, kdo tvoří určitou společenskou vrstvu, v jejímž případě příslušnost k ní může vést ke skutečným obavám před pronásledováním, zejména vyžaduje, aby byly splněny dvě kumulativní podmínky. Příslušníci této skupiny musí sdílet vrozený charakteristický rys nebo společnou minulost, kterou nelze změnit, nebo sdílet charakteristiku nebo přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro identitu nebo svědomí, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla. Kromě toho musí mít tato skupina v dotyčné zemi odlišnou identitu, protože ji okolní společnost vnímá jako odlišnou.

Pokud jde o první z uvedených podmínek, je nesporné, že sexuální orientace osoby představuje charakteristiku, která je natolik zásadní pro její identitu, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla. Tento výklad podporuje čl. 10 odst. 1 písm. d) druhý pododstavec směrnice 2004/83, z něhož vyplývá, že v závislosti na okolnostech existujících v zemi původu může určitá společenská vrstva představovat skupinu založenou na společném charakteristickém rysu sexuální orientace. Druhá podmínka předpokládá, že v dané zemi původu má skupinu, jejíž příslušníci sdílejí stejnou sexuální orientaci, odlišnou identitu, protože ji okolní společnost vnímá jako odlišnou.

(viz body 44-47, 49, výrok 1)

2. Článek 9 odst. 1 ve spojení s čl. 9 odst. 2 písm. c) směrnice 2004/83 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany, musí být vykládán tak, že samotná trestnost homosexuálního jednání jako taková nepředstavuje akt pronásledování. Naopak trest odnětí svobody, jenž postihuje homosexuální jednání a je v zemi původu, která takovou právní úpravu přijala, skutečně ukládán, musí být považován za nepřiměřené nebo diskriminační trestání, a tedy za akt pronásledování.

Pokud se žadatel o azyl dovolává toho, že v zemi jeho původu existuje právní úprava trestající homosexuální jednání, je na vnitrostátních orgánech, aby v rámci posuzování

⁽⁸²⁾ SDEU, *Shrnutí – rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu), spojené věci C-199/12 až C-201/12 – X, Y a Z*, 7. listopadu 2013. Odkaz na plné znění rozsudku v pozn. pod čarou 9.

skutečností a okolností podle článku 4 směrnice 2004/83 provedly přezkum všech významných skutečností týkajících se této země původu, včetně právních předpisů země původu a způsobu jejich uplatňování, jak je stanoveno v čl. 4 odst. 3) písm. a) této směrnice. V rámci tohoto přezkumu uvedeným orgánům zejména přísluší určit, zda je v zemi původu žadatele trest odnětí svobody stanovený takovou právní úpravou v praxi ukládán. Na základě těchto údajů musí vnitrostátní orgány rozhodnout, zda je třeba konstatovat, že žadatel o azyl skutečně má oprávněné obavy z toho, že jakmile se vrátí do země původu, bude vystaven pronásledování.

(viz body 58–61, výrok 2)

3. Článek 10 odst. 1 písm. d) ve spojení s čl. 2 písm. c) směrnice 2004/83 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany, musí být vykládán tak, že z oblasti působnosti této směrnice je vyloučeno pouze homosexuální jednání, které je podle vnitrostátní právní úpravy členských států trestné. Při posuzování žádosti o přiznání postavení uprchlíka nemohou příslušné orgány rozumně očekávat, že žadatel o azyl bude v zemi původu svou homosexualitu skrývat nebo si bude počínat se zdrženlivostí při projevování sexuální orientace, aby se vyhnul riziku pronásledování.

SDEU, *Shrnutí rozsudku – F, 2018 (výňatky)* ⁽⁸³⁾

1. Je třeba zdůraznit, že vzhledem ke specifickému kontextu žádostí o mezinárodní ochranu představují prohlášení žadatele o mezinárodní ochranu týkající se jeho sexuální orientace pouze výchozí bod v procesu posuzování skutečností a okolností, o němž hovoří článek 4 směrnice 2011/95 (viz obdobně rozsudek ze dne 2. prosince 2014, A a další, C-148/13 až C-150/13, EU:C:2014:2406, bod 49). Z toho vyplývá, že i když určit tuto orientaci, která je součástí osobní sféry žadatele o mezinárodní ochranu, přísluší tomuto žadateli, žádosti o mezinárodní ochranu motivované obavou z pronásledování z důvodu uvedené orientace, stejně jako žádosti založené na jiných důvodech pronásledování, mohou být předmětem procesu posuzování stanoveného v článku 4 této směrnice (viz obdobně rozsudek ze dne 2. prosince 2014, A a další, C-148/13 až C-150/13, EU:C:2014:2406, bod 52).

(viz body 28 a 29)

2. V tomto ohledu je třeba připomenout, že sexuální orientace představuje charakteristiku, která může zakládat příslušnost žadatele k určité sociální skupině, ve smyslu čl. 2 písm. d) směrnice 2011/95, pokud skupina osob, jejíž příslušníci sdílejí stejnou sexuální orientaci, je vnímána okolní společností jako odlišná (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. listopadu 2013, X a další, C-199/12 až C-201/12, EU:C:2013:720, body 46 a 47), jak ostatně potvrzuje čl. 10 odst. 1 písm. d) této směrnice. Z článku 10 odst. 2 této směrnice nicméně vyplývá, že když členské státy posuzují, zda žadatel má odůvodněnou obavu z pronásledování, není

⁽⁸³⁾ SDEU, *Shrnutí – rozsudek Soudního dvora (třetího senátu), věc C-473/16 – F*, 25. ledna 2018. Odkaz na plné znění rozsudku v pozn. pod čarou 11.

důležité, zda skutečně má charakteristické rysy příslušnosti k určité skupině, které vedou k pronásledování, jestliže původce pronásledování tyto rysy s žadatelem spojuje.

Proto za účelem rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu založené na obavě z pronásledování z důvodu sexuální orientace není vždy třeba posoudit v rámci posuzování skutečností a okolností podle čl. 4 uvedené směrnice věrohodnost sexuální orientace žadatele.

(viz body 30 až 32)“

SDEU, *Shrnutí rozsudku – Ahmedbekova*, 2018 (výňatky) ⁽⁸⁴⁾

5. Na účast žadatele o mezinárodní ochranu na podání stížnosti proti zemi jeho původu k Evropskému soudu pro lidská práva v zásadě nelze v rámci posouzení důvodů pronásledování podle článku 10 směrnice 2011/95 nahlížet tak, že dokládá příslušnost tohoto žadatele k „určité společenské vrstvě“ ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. d) této směrnice, ale musí na ni být nahlíženo jako na důvod pronásledování založený na „politických názorech“ ve smyslu odst. 1 písm. e) uvedeného článku, existují-li odůvodněné obavy, že účast na podání této stížnosti bude uvedeným režimem vnímána jako akt politického disentu, proti němuž by tento režim mohl zamýšlet přijetí odvetných opatření.

V této souvislosti je třeba poukázat na to, že čl. 10 odst. 1 směrnice 2011/95 musí být vykládán ve spojení s odstavcem 2 téhož článku. Tento odstavec 2 stanoví, že při posuzování otázky, zda má žadatel odůvodněnou obavu z pronásledování, není důležité, zda žadatel skutečně má rasové, náboženské, národnostní, sociální nebo politické charakteristické rysy, které vedou k pronásledování, jestliže původce pronásledování tyto rysy žadateli připisuje.

Nezávisle na otázce, zda účast státního příslušníka Ázerbájdžánu na podání stížnosti proti této zemi k Evropskému soudu pro lidská práva s cílem domoci se určení, že režim, který je v této zemi u moci, porušuje základní svobody, je projevem „politického názoru“ vyjádřeného tímto státním příslušníkem, je tedy třeba v rámci posuzování důvodů pronásledování uplatňovaných uvedeným státním příslušníkem v žádosti o mezinárodní ochranu zkoumat, zda existují odůvodněné obavy, že uvedená účast bude zmíněným režimem vnímána jako akt politického disentu, proti němuž by tento režim mohl zamýšlet přijetí odvetných opatření. Existují-li odůvodněné obavy, že tomu tak bude, je třeba učinit závěr, že žadatel je vystaven vážné a prokazatelné hrozbě pronásledování z důvodu, že vyjádřil své názory na politiku a metody země svého původu. Jak vyplývá ze samotného znění čl. 10 odst. 1 písm. e) směrnice 2011/95, pojem „politické názory“ uvedený v tomto ustanovení se na takovouto situaci vztahuje.

Naproti tomu skupina osob, jejímž příslušníkem je případně i žadatel o mezinárodní ochranu, podílí-li se na podání stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva, nemůže být v zásadě kvalifikována jako „společenská vrstva“ ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice 2011/95. Aby mohla být konstatována existence „společenské vrstvy“ ve

⁽⁸⁴⁾ SDEU, *Shrnutí – rozsudek Soudního dvora (druhého senátu), věc C-652/16 – Ahmedbekova*, 4. října 2018. Odkaz na plné znění rozsudku v pozn. pod čarou 12.

smyslu tohoto ustanovení, musí být totiž splněny dvě kumulativní podmínky. Zaprvé musí příslušníci této skupiny sdílet „vrožený charakteristický rys“ nebo „společnou minulost, kterou nelze změnit“, nebo sdílet charakteristiku nebo přesvědčení, „které jsou natolik zásadní pro identitu nebo svědomí, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla“. Zadruhé musí mít tato skupina v dotyčné třetí zemi vlastní identitu, protože ji okolní společnost vnímá jako „odlišnou“ (rozsudek ze dne 7. listopadu 2013, X a další, C-199/12 až C-201/12, EU:C:2013:720, bod 45).

(viz body 85–90, výrok 5)

SDEU, *Shrnutí rozsudku – WS, 2024* ⁽⁸⁵⁾

Velký senát Soudního dvora, jemuž byla předložena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, poskytl upřesnění ohledně důvodu pronásledování, který může vést k přiznání postavení uprchlíka, kterým je „příslušnost k určité sociální skupině“ ⁽⁸⁶⁾, pokud je žadatelem o mezinárodní ochranu žena, která tvrdí, že se v případě návratu do země svého původu obává, že bude usmrcena nebo vystavena násilí ze strany svého rodinného příslušníka nebo příslušníka své komunity z důvodu údajného porušení kulturních, náboženských nebo tradičních norem.

WS je tureckou státní příslušnicí kurdského původu. V červnu 2018 legálně přicestovala do Bulharska a následně odcestovala k rodinnému příslušníkovi do Německa, kde podala žádost o mezinárodní ochranu. Rozhodnutím Státní agentury pro uprchlíky ⁽⁸⁷⁾ (dále jen „DAB“) přijatým v únoru 2019 na základě žádosti německých orgánů byla WS bulharskými orgány převzata za účelem posouzení její žádosti o mezinárodní ochranu.

Během slyšení provedeném v říjnu 2019 WS uvedla, že byla ve věku šestnácti let proti své vůli sezdána a byla obětí domácího násilí. WS opustila společnou domácnost v září 2016. V roce 2017 uzavřela církevní sňatek a v květnu 2018 se jí z tohoto manželství narodil syn. Po odchodu z Turecka se v září 2018 oficiálně rozvedla se svým prvním manželem, a to i přes jeho námitky. Uvedla, že z těchto důvodů se obává, že ji její rodina zavraždí, pokud se vrátí do Turecka.

Rozhodnutím přijatým v květnu 2020 předseda DAB zamítl žádost o mezinárodní ochranu podanou WS, když konstatoval, že podmínky pro přiznání postavení uprchlíka nejsou splněny. Důvody, které WS uvedla, zejména domácí násilí nebo vyhrožování smrtí, totiž nejsou relevantní, jelikož je nelze podřadit pod žádný z důvodů pronásledování uvedených v zákoně o azylu a uprchlících, který provádí směrnici 2011/95 do bulharského práva. Mimoto WS netvrdila, že je obětí pronásledování na základě pohlaví.

Kromě toho bylo WS odepřeno přiznání statusu doplňkové ochrany. Bylo konstatováno,

⁽⁸⁵⁾ SDEU, *Shrnutí – rozsudek Soudního dvora (velkého senátu), věc C-621/21 – WS*, 16. ledna 2024. Odkaz na plné znění rozsudku v pozn. pod čarou 14.

⁽⁸⁶⁾ Ustanovení čl. 2 písm. d) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95 ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (Úř. věst. 2011, L 337, s. 9).

⁽⁸⁷⁾ Darzhavna agentsia za bezhantsite (Státní úřad pro uprchlíky, Bulharsko).

že WS nesplňuje podmínky požadované za tímto účelem, jelikož zaprvé úřední orgány, ani určité nestátní subjekty vůči ní nepodnikly kroky, které by stát nemohl kontrolovat. Zadruhé WS neoznámila zločinné útoky na svou osobu policii, nepodala trestní oznámení a Turecko opustila legálně.

Žaloba podaná WS proti tomuto rozhodnutí byla zamítnuta.

V dubnu 2021 podala WS na základě nových důkazů následnou žádost o mezinárodní ochranu, v níž tvrdila, že má odůvodněné obavy z pronásledování z důvodu své příslušnosti k určité sociální skupině, a sice ženám, které se staly oběťmi domácího násilí, a ženám, jež mohou být oběťmi vraždy ze cti ze strany nestátních původců, před kterými ji turecký stát nemůže chránit. WS uvádí, že odmítá své navrácení do Turecka z důvodu obav, že se stane obětí vraždy ze cti nebo bude donucena k novému sňatku.

V květnu 2021 odmítla DAB znovu zahájit řízení o přiznání mezinárodní ochrany zejména s odůvodněním, že WS neuvedla žádnou novou významnou skutečnost týkající se její osobní situace nebo země původu.

Předkládající soud, k němuž byla podána žaloba proti tomuto rozhodnutí, se rozhodl požádat Soudní dvůr o výklad směrnice 2011/95 a vyzval jej, aby upřesnil hmotněprávní podmínky pro přiznání mezinárodní ochrany a druh mezinárodní ochrany, která má být za takových okolností poskytnuta.

Závěry Soudního dvora

Zprvce Soudní dvůr zkoumal, zda podle směrnice 2011/95 mohou být v závislosti na situaci v zemi původu ženy z této země jako celek považovány za příslušnice „určité sociální skupiny“ jakožto „důvodu pronásledování“, který může vést k přiznání postavení uprchlíka, nebo zda dotyčné ženy musí sdílet další společný charakteristický rys, aby bylo možné mít za to, že přísluší k takové skupině.

V tomto ohledu nejprve zdůraznil, že Istanbulská úmluva ⁽⁸⁸⁾ stanoví povinnosti spadající do působnosti čl. 78 odst. 2 SFEU, který opravňuje unijního normotvůrce k přijetí takových opatření týkajících se společného evropského azylového systému, jako je směrnice 2011/95. Tato úmluva je tedy v rozsahu, v němž souvisí s azylem a zásadou nenavracení, součástí smluv, ve vztahu k nimž je třeba uvedenou směrnici vykládat ⁽⁸⁹⁾, , přestože některé členské státy, včetně Bulharské republiky, tuto úmluvu neratifikovaly.

Soudní dvůr dále připomněl, že z čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice 2011/95 vyplývá, že skupina se považuje za „určitou sociální skupinu“, jsou-li splněny dvě kumulativní podmínky. Zprvce musí členové dotyčné skupiny sdílet alespoň jeden ze tří identifikačních znaků uvedených v tomto ustanovení ⁽⁹⁰⁾. Zadruhé musí mít tato skupina v zemi původu „odlišnou identitu“.

⁽⁸⁸⁾ Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí, která byla uzavřena v Istanbulu dne 11. května 2011, podepsána Evropskou unií dne 13. června 2017 a schválena jménem Evropské unie rozhodnutím Rady (EU) 2023/1076 ze dne 1. června 2023 (Úř. věst. 2023, L 143 I, s. 4) (dále jen „Istanbulská úmluva“). Tato úmluva je pro Evropskou unii závazná od 1. října 2023.

⁽⁸⁹⁾ Podle čl. 78 odst. 1 SFEU.

⁽⁹⁰⁾ A sice „vrozený charakteristický rys“, „společnou minulost, kterou nelze změnit“, nebo „charakteristiku nebo přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro identitu nebo svědomí, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla“.

Pokud jde o první podmínku identifikace „určité sociální skupiny“, Soudní dvůr podotkl, že skutečnost, že se jedná o ženu, představuje vrozený charakteristický rys, a je tudíž dostatečná ke splnění této podmínky. To nevylučuje, že ženy sdílející další společný rys, jako je například společná minulost, kterou nelze změnit ⁽⁹¹⁾, mohou rovněž náležet do takové kategorie ve smyslu tohoto ustanovení.

Pokud jde o druhou podmínku pro identifikaci „určité sociální skupiny“, Soudní dvůr konstatoval, že ženy bez ohledu na to, zda sdílejí další společný rys, mohou být okolní společnostmi vnímány jako odlišné a v této společnosti jim může být přiznána odlišná identita zejména z důvodu společenských, morálních nebo právních norem platných v zemi jejich původu.

Konečně Soudní dvůr uvedl, že příslušnost k „určité sociální skupině“ musí být konstatována nezávisle na pronásledování ⁽⁹²⁾, jehož oběťmi mohou být členové této skupiny v zemi původu. Nicméně diskriminace nebo pronásledování osob sdílejících společný charakteristický rys může představovat relevantní faktor, pokud je za účelem ověření, zda je splněna druhá podmínka pro identifikaci sociální skupiny, třeba posoudit, zda se dotčená skupina jeví jako odlišná z hlediska společenských, morálních nebo právních norem dané země původu.

Na ženy jako celek lze tudíž nahlížet tak, že přísluší k „určité sociální skupině“ ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice 2011/95, pokud je prokázáno, že v závislosti na situaci v zemi jejich původu jsou z důvodu svého pohlaví vystaveny fyzickému nebo psychickému násilí, včetně sexuálního násilí a domácího násilí. Kromě toho užší skupiny žen, které sdílejí další společný charakteristický rys ⁽⁹³⁾, mohou být považovány za příslušnice sociální skupiny s odlišnou identitou v jejich zemi původu, pokud jsou v důsledku tohoto charakteristického rysu stigmatizovány a vystaveny nesouhlasu okolní společnosti, což vede k jejich sociálnímu vyloučení nebo k násilným činům.

Zadruhé Soudní dvůr zkoumal, zda v případě, kdy žadatel tvrdí, že se v zemi svého původu obává pronásledování ze strany nestátních původců, směrnice 2011/95 vyžaduje, aby byla prokázána souvislost mezi pronásledováním a alespoň jedním z důvodů pronásledování uvedených v čl. 10 odst. 1 směrnice 2011/95. Poukázal na to, že podle čl. 9 odst. 3 této směrnice ve spojení s dalšími ustanoveními ⁽⁹⁴⁾ přiznání postavení uprchlíka předpokládá, že je prokázána souvislost mezi výše uvedenými důvody pronásledování na jedné straně a buď pronásledováním ⁽⁹⁵⁾ nebo neexistencí ochrany ze strany „poskytovatelů ochrany“ ⁽⁹⁶⁾ před pronásledováním páchaným „nestátními původci“ na druhé straně. V případě pronásledování nestátním původcem je tedy podmínka stanovená ve výše uvedeném čl. 9

⁽⁹¹⁾ Soudní dvůr poukázal konkrétně na to, že zejména skutečnost, že ženy unikly nucenému sňatku nebo opustily společnou domácnost, může být považována za „společnou minulost, kterou nelze změnit“ ve smyslu tohoto ustanovení.

⁽⁹²⁾ Ve smyslu článku 9 směrnice 2011/95.

⁽⁹³⁾ Jako příklad takového dalšího společného rysu Soudní dvůr uvedl situaci žen, které odmítají uzavřít nucený sňatek, pokud taková praxe může být v jejich společnosti považována za společenskou normu, nebo situaci žen, které takovou normu poruší tím, že tento sňatek ukončí.

⁽⁹⁴⁾ V projednávané věci ve spojení s čl. 6 písm. c) a čl. 7 odst. 1 ve světle 29. bodu odůvodnění směrnice 2011/95.

⁽⁹⁵⁾ Ve smyslu čl. 9 odst. 1 a 2 směrnice 2011/95.

⁽⁹⁶⁾ Tito „poskytovatelé ochrany“ jsou definováni v článku 7 směrnice 2011/95.

odst. 3 ⁽⁹⁷⁾, splněna, pokud je toto jednání založeno na některém z důvodů pronásledování uvedených v čl. 10 odst. 1 této směrnice, i když se neexistence ochrany na těchto důvodech nezakládá. Tuto podmínku je třeba považovat za splněnou také v případě, že je neexistence ochrany založena na některém z důvodů pronásledování uvedených v posledně uvedeném ustanovení, i když se pronásledování nestátním původcem na těchto důvodech nezakládá. Pokud tedy žadatel tvrdí, že se v zemi svého původu obává pronásledování ze strany nestátních původců, není nutné prokázat souvislost mezi jedním z důvodů pronásledování uvedených v čl. 10 odst. 1 směrnice 2011/95 a pronásledováním, pokud lze takovou souvislost prokázat mezi jedním z těchto důvodů pronásledování a neexistencí ochrany před tímto jednáním ze strany poskytovatelů ochrany ⁽⁹⁸⁾.

Zatřetí Soudní dvůr rozhodl, že pojem „vážná újma“ ⁽⁹⁹⁾, který může vést k přiznání statusu doplňkové ochrany ⁽¹⁰⁰⁾, zahrnuje reálnou hrozbu, že žadatel bude usmrčen nebo vystaven násilí ze strany svého rodinného příslušníka nebo příslušníka své komunity z důvodu údajného porušení kulturních, náboženských nebo tradičních norem. K učinění tohoto závěru Soudní dvůr uvedl, že čl. 15 písm. a) a b) směrnice 2011/95 ⁽¹⁰¹⁾ kvalifikuje jako „vážnou újmu“ „trest smrti nebo popravu“ a „mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest vůči žadateli v zemi původu“. S ohledem na cíl čl. 15 písm. a) směrnice 2011/95, kterým je poskytnout ochranu osobám, jejichž právo na život by bylo v případě návratu do jejich země původu ohroženo, nelze pojem „poprava“, který je v něm uveden, vykládat tak, že vylučuje ohrožení života pouze z toho důvodu, že se jej dopustily nestátní subjekty. Pokud tedy ženě hrozí reálné nebezpečí, že bude usmrcena nebo vystavena násilí ze strany svého rodinného příslušníka nebo příslušníka své komunity z důvodu údajného porušení kulturních, náboženských nebo tradičních norem, musí být taková vážná újma kvalifikována jako „poprava“ ve smyslu tohoto ustanovení.

SDEU, *Shrnutí rozsudku – K a L*, 2024 ⁽¹⁰²⁾

Velký senát Soudního dvora, kterému rechtbank Den Haag, zittingsplaats's-Hertogenbosch (soud prvního stupně v Haagu, zasedající v 's-Hertogenboschi, Nizozemsko) předložil žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, se vyjadřuje k otázce, zda lze mít za to, že státní příslušnice třetí země, které se z důvodu svého pobytu v členském státě ztotožňují se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, patří do „určité společenské vrstvy [sociální

⁽⁹⁷⁾ Tato podmínka je stanovena v čl. 9 odst. 3 směrnice 2011/95.

⁽⁹⁸⁾ Ve smyslu čl. 7 odst. 1 této směrnice.

⁽⁹⁹⁾ Ve smyslu čl. 15 písm. a) a b) směrnice 2011/95.

⁽¹⁰⁰⁾ Ve smyslu čl. 2 písm. g) směrnice 2011/95.

⁽¹⁰¹⁾ Ve spojení s 34. bodem odůvodnění směrnice 2011/95.

⁽¹⁰²⁾ SDEU, [*Shrnutí – rozsudek Soudního dvora \(velkého senátu\), věc C-646/21 – K a L*](#), 11. června 2024. Odkaz na plné znění rozsudku v pozn. pod čarou 16.

skupiny]“ což představuje „důvod pronásledování“, který může vést k přiznání postavení uprchlíka. ⁽¹⁰³⁾

K a L jsou dvě sestry irácké státní příslušnosti, z nichž první se narodila v roce 2003 a druhá v roce 2005. Do Nizozemska přicestovaly v roce 2015 a od té doby tam nepřetržitě pobývají. Jejich žádosti o azyl podané v listopadu 2015 byly zamítnuty v únoru 2017. V dubnu 2019 podaly následné žádosti ¹⁰⁴, které byly v prosinci 2020 zamítnuty jako zjevně neopodstatněné. Ke zpochybnění těchto zamítavých rozhodnutí K a L před předkládajícím soudem tvrdí, že v důsledku svého dlouhodobého pobytu v Nizozemsku „přijaly západní způsob života“. V případě návratu do Iráku se obávají pronásledování z důvodu identity, kterou si utvořily v Nizozemsku a která se vyznačuje osvojením si norem, hodnot a chování, jež se liší od norem, hodnot a chování v zemi jejich původu, a které se staly natolik zásadními pro jejich identitu a svědomí, že se jich nemohou zříci. Tvrdí tedy, že patří do „určité společenské vrstvy [sociální skupiny]“ ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice 2011/95.

V této souvislosti se předkládající soud táže jednak na výklad pojmu „příslušnost k určité sociální skupině“ a jednak na způsob, jakým má být v rámci řízení o posouzení žádosti o mezinárodní ochranu zohledněn nejlepší zájem dítěte zaručený v čl. 24 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie.

Závěry Soudního dvora

V první řadě Soudní dvůr uvádí, že skupina se považuje za „určitou sociální skupinu“, jsou-li splněny dvě kumulativní podmínky. Zaprvé osoby, které by do ní mohly patřit, musí sdílet alespoň jeden ze tří následujících identifikačních znaků, a sice „vrozený charakteristický rys“, „společnou minulost, kterou nelze změnit“, nebo „charakteristiku nebo přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro identitu nebo svědomí, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla“. Zadruhé tato skupina musí mít v zemi původu „odlišnou identitu“, „protože ji okolní společnost vnímá jako odlišnou“.

Pokud jde o první z těchto podmínek, skutečné ztotožnění se ženy se základní hodnotou rovnosti žen a mužů v tom, že předpokládá vůli využívat této rovnosti v každodenním životě, znamená, že může svobodně činit vlastní životní rozhodnutí, zejména pokud jde o vzdělání a volbu povolání, rozsah a povahu aktivit ve veřejné sféře, možnost dosáhnout ekonomické nezávislosti prací mimo domov, rozhodování o tom, zda bude žít sama nebo s rodinou, a volbu partnera, což jsou volby, které jsou zásadní pro její identitu. Za těchto

⁽¹⁰³⁾ Podle čl. 10 odst. 1 písm. d) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (Úř. věst. 2011, L 337, s. 9) platí, že při posuzování důvodů pronásledování skupina tvoří určitou společenskou vrstvu [sociální skupinu], zejména jestliže příslušníci této skupiny sdílejí vrozený charakteristický rys nebo společnou minulost, kterou nelze změnit, nebo sdílejí charakteristiku nebo přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro totožnost [identitu] nebo svědomí, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla, a tato skupina má v dotčené zemi odlišnou totožnost [identitu], protože ji okolní společnost vnímá jako odlišnou.

⁽¹⁰⁴⁾ Ustanovení čl. 2 písm. q) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (Úř. věst. 2013, L 180, s. 60) definuje „následnou žádost“ jako další žádost o mezinárodní ochranu, která byla učiněna po přijetí pravomocného rozhodnutí o předchozí žádosti.

podmínek může být skutečné ztotožnění se státní příslušnice třetí země s touto základní hodnotou považována za „charakteristiku nebo přesvědčení, které jsou natolik zásadní pro identitu nebo svědomí, že daná osoba nemá být nucena, aby se jí zřekla“.

Stran druhé podmínky, která se týká „odlišné identity“ skupiny v zemi původu, mohou být ženy vnímány okolní společností jako odlišné a v této společnosti jim může být přiznána odlišná identita zejména z důvodu společenských, morálních nebo právních norem platných v zemi jejich původu. Tuto druhou podmínku splňují rovněž ženy, které sdílejí další společný charakteristický rys, jako je skutečná identifikace se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, pokud tyto normy platné v zemi jejich původu mají za následek, že tyto ženy jsou z důvodu tohoto charakteristického rysu okolní společností rovněž vnímány jako odlišné.

Z toho vyplývá, že ženy, včetně těch nezletilých, které sdílejí jako společný charakteristický rys skutečné ztotožnění se se základní hodnotou rovnosti žen a mužů, k němuž došlo během jejich pobytu v členském státě, mohou být v závislosti na podmínkách panujících v zemi původu považovány za příslušnice „určité sociální skupiny“, což představuje „důvod pronásledování“, který může vést k přiznání postavení uprchlíka.

V této souvislosti Soudní dvůr uvádí, že skutečné ztotožnění se státní příslušnice třetí země s touto základní hodnotou, k němuž došlo během jejího pobytu v členském státě, nemůže být kvalifikováno jako okolnost, kterou tato státní příslušnice sama vyvolala po opuštění země původu ⁽¹⁰⁵⁾, ani jako činnost, jejímž jediným nebo hlavním účelem bylo vytvoření nezbytných podmínek pro podání žádosti o mezinárodní ochranu ⁽¹⁰⁶⁾. Stačí totiž konstatovat, že pokud je takové ztotožnění se právně dostačujícím způsobem prokázáno, nemůže být v žádném případě postaveno na roveň zneužívajícím postupům a účelovému využití řízení, proti nimž je namířeno ustanovení čl. 5 odst. 3 směrnice 2011/95.

Ve druhé řadě Soudní dvůr konstatuje, že je-li žadatelem o mezinárodní ochranu nezletilá osoba, musí příslušný vnitrostátní orgán po individuálním posouzení nutně zohlednit při posuzování důvodnosti její žádosti o mezinárodní ochranu nejlepší zájem této nezletilé osoby.

V tomto ohledu Soudní dvůr upřesňuje zaprvé, že podle čl. 51 odst. 1 Listiny musí členské státy dodržovat čl. 24 odst. 2 Listiny, pokud uplatňují unijní právo, a tedy i při posuzování „následné žádosti“. Zadruhé, vzhledem k tomu, že čl. 40 odst. 2 směrnice 2013/32 nijak nerozlišuje mezi první žádostí o mezinárodní ochranu a „následnou žádostí“, pokud jde o povahu skutečností nebo zjištění, které mohou prokázat, že žadatel splňuje podmínky umožňující ho uznat za osobu požívající mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95, musí posuzování skutečností a okolností uplatňovaných na podporu těchto žádostí v obou případech probíhat v souladu s článkem 4 posledně uvedené směrnice.

Kromě toho při posuzování žádosti o mezinárodní ochranu založené na takovém důvodu pronásledování, jako je „příslušnost k určité sociální skupině“, lze vzít v úvahu dlouhodobý pobyt v členském státě, zejména pokud se tento pobyt shoduje s dobou, během níž si nezletilý žadatel utvářel svou identitu.

⁽¹⁰⁵⁾ Viz čl. 5 odst. 3 směrnice 2011/95.

⁽¹⁰⁶⁾ Viz čl. 4 odst. 3 písm. d) směrnice 2011/95.

Úřad pro publikace
Evropské unie

